

सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन २०६४ को दफा ५ (३) र सूचनाको हकसम्बन्धी नियमावली २०६५ को नियम ३ बमोजिम सार्वजनिक गरिएको विवरण

सूचना सार्वजनिक गर्ने निकायको नाम: कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, सिंहदरवार

सूचना सार्वजनिक गरेको अवधि: २०७६ कार्तिक, मंसिर र पौष

क) निकायको स्वरूप र प्रकृति:

१. पृष्ठभूमि:

नेपालको कृषि विकास सम्बन्धी कार्यक्रम संचालनको थालनी संस्थागत रूपमा विक्रम सम्बत् १९७८ मा चारखालमा स्थापित कृषि अड्डाबाट शुरू भएको हो । १९८२ सालमा सिंहदरवार परिसरमा कृषि प्रदर्शन फार्म खुल्यो । यसपछि कृषिको समग्र विकास गर्ने उद्देश्यले वि.सं. १९९४ मा कृषि परिषद्को गठन भयो । परिषद्बाट कृषि विकासको लागि कृषि फार्महरू खोल्ने, सर्भेक्षण कार्यहरू गर्ने जस्ता कार्यहरू भए । विक्रम सम्बत् १९९८ सालमा त्रिपुरेश्वरमा भेटेरीनरी हस्पिटलको स्थापना भयो । त्यसै सालमा नहर शाखाको समेत स्थापना भयो । वि.सं.२००० मा मकवानपुरको चितलाङ्ग र नुवाकोटको ककनीमा भेडा फार्महरू खुले । वि.सं. २००४ मा परवानीपुर सेन्ट्रल एक्सपेरिमेन्टल एण्ड रिसर्च फार्म खडा गरी कृषि अनुसन्धानलाई जोड दिन थालियो । वि.सं.२००७ को परिवर्तनपछि कृषि परिषद्बाट भएका विभिन्न कार्यहरूको लेखाजोखा भयो । त्यसैको आधारमा वि.सं.२००८ मा कृषि परिषद्लाई विघटन गरी त्यसबेलाको सबैभन्दा माथिल्लो निकायको रूपमा रहने गरी कृषि विभाग खडा भयो । तत्कालिन कृषि परिषद्को सेक्रेटरीलाई नै कृषि विभागको डाइरेक्टरमा नियुक्ति गरियो । वि.सं. २०१० मा कृषि विभागमा एग्रोनोमी, हर्टिकल्चर, लाईभस्टक एण्ड डेरी, एगृ ईन्जिनियरिङ्ग र फिसरिज (भेटरेनरी बाहेक) गरी ५ सेक्सनहरू खडा भए । ती सेक्सनका मातहतमा कृषि विकासका विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन हुन थाले । विक्रम सम्बत् २०१० सालमा सहकारी विभाग खडा भयो । यही सालमा कृषि स्कूलको स्थापना पनि भयो । विक्रम सम्बत् २०१२ सालमा नहर शाखालाई नहर विभागको रूपमा विस्तार गरियो । विक्रम सम्बत् २०१७ सालमा श्री रानी जगदम्बा कुमारीद्वारा श्री जगदम्बा कलेज अफ एगृकल्चर एण्ड रिसर्च ईन्ष्टिच्यूटका लागि पहिले स्थानीय विकास मन्त्रालय रहेको पुल्चोकस्थित श्रीमहल भन्ने नीजि महल कृषि विकासको भौतिक संरचनाको रूपमा प्राप्त भयो । विक्रम सम्बत् २००४ सालमा स्थापित परवानीपुर कृषि फार्मलाई बहुमुखी कृषि स्टेशनको रूपमा परिवर्तन गरियो । वि.सं.२०१९ सालमा कीर्तिपुर बागवानी केन्द्र र गोदावरी मत्स्य विकास केन्द्रको स्थापना भयो ।

वि.सं.२०३० सालमा सिंचाईसम्बन्धी कार्यक्षेत्र पनि कृषि मन्त्रालय अन्तर्गत समावेश गराई मन्त्रालयको नाम खाद्य, कृषि तथा सिंचाई मन्त्रालय राखियो । आ.व.२०३७/३८ मा मन्त्रालयको कार्यभारमा पुनर्गठन भई यस मन्त्रालय अन्तर्गत संचालन हुँदै आएको सिंचाई र खाद्य व्यवस्थाको जिम्मेवारी क्रमशः जलश्रोत मन्त्रालय र आपूर्ति मन्त्रालयलाई गएपछि मन्त्रालयको नाम कृषि मन्त्रालय रहन गयो । आ.व.२०४७/४८ देखि सहकारी आन्दोलन प्रभावकारी रूपमा अगाडि बढाउन साझा विकास विभागसम्बन्धी कार्यक्रमलाई कृषि मन्त्रालय अन्तर्गत समावेश गराए पश्चात् आ.व.२०५५/५६ देखि यस मन्त्रालयको नाम कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय भएको थियो भने नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६९ जेष्ठ ५ गतेको निर्णयानुसार यस मन्त्रालयबाट सहकारी विभाग अलग भइसकेपछि यस मन्त्रालयको नाम कृषि विकास मन्त्रालय भएको हो ।

नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०७२।९।९ को निर्णयबाट कृषि विकास मन्त्रालयबाट पशुपन्छी विकास क्षेत्रको विकासको लागि भनी छुट्टै कृषि विकास मन्त्रालय र पशुपन्छी विकास मन्त्रालय गठन भएको थियो ।

नेपालको संविधानको धारा ८२ को उपधारा (१) को अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृत “नेपाल सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४” को नियम ३, अनुसूची-१ मा उल्लेख भए बमोजिम नेपाल सरकारको कार्यसम्पादनको लागि साविकमा रहेका ४ वटा मन्त्रालयहरू (कृषि विकास मन्त्रालय, भूमीसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय, सहकारी तथा गरिवी निवारण मन्त्रालय र पशुपन्छी विकास मन्त्रालय) लाई एकिकृत गरी कृषि, भूमीव्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय गठन भई सोही अनुसार कार्य विभाजन समेत भएको थियो । यसै क्रममा मिति २०७५/०४/१० गते पुनः नेपाल सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४ को संशोधन गरी कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय र भूमी व्यवस्था, सहकारी तथा गरिवी निवारण मन्त्रालय गठन भई कृषि तथा पशुपन्छी क्षेत्र सँग सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यको लागि कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयले कार्य गर्दै आएको छ ।

कृषि नेपाली अर्थतन्त्रको प्रमुख क्षेत्र हो । यसले कुल जनसंख्या को करिब ६५ प्रतिशत रोजगारीको अवसर प्रदान गर्दछ र जीडीपी करिब २७ प्रतिशत योगदान छ । त्यसैले, कृषि क्षेत्रको विकास र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको विकासका लागि महत्वपूर्ण छ । कृषि तथा पशुपन्छी विकास क्षेत्रको विकास र समृद्धिको लागि सम्पूर्ण जिम्मेवारी वहन गर्दछ । देशको आवश्यकता र सम्भाव्यता अनुरूप कृषि विकाससम्बन्धी नीति तर्जुमा एवं कार्यान्वयन गर्ने मूल उद्देश्य बोकेको यस मन्त्रालयको लक्ष्य व्यावसायिक एवं प्रतिस्पर्धात्मक कृषि प्रणालीबाट उच्च एवं दीर्घ आर्थिक वृद्धि हाँसिल गरी खाद्य सुरक्षा तथा गरिवी निवारणमा योगदान पुर्याउनु रहेको छ ।

२. दृष्टिकोण:

निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीलाई व्यावसायिक एवं प्रतिस्पर्धात्मक कृषि प्रणालीमा रूपान्तरण गरी दीर्घ कृषि विकासको माध्यमबाट जीवनस्तरमा सुधार ल्याउनु यस मन्त्रालयको दीर्घकालीन दृष्टिकोण रहेको छ ।

३. ध्येय:

- कृषि उत्पादन एवं उत्पादकत्व बढाउने ।
- व्यावसायिक तथा प्रतिस्पर्धात्मक कृषि प्रणालीका आधारहरूको विकास गरी क्षेत्रीय र विश्व बजारसँग प्रतिस्पर्धात्मक बनाउने ।
- प्राकृतिक श्रोत, वातावरण र जैविक विविधताको संरक्षण, सम्बर्द्धन एवं सदुपयोग गर्ने ।

४. रणनीति:

- कृषि उत्पादनको व्यवसायिकरण, विविधिकरण, गुणस्तर प्रवर्द्धन र ग्रामीण पूर्वाधारहरूको विकास र यान्त्रिकरण मार्फत् उत्पादन र उत्पादकत्व बढाई आय आर्जन र रोजगारीका अवसर वृद्धि गरी खाद्य तथा पोषण सुरक्षा सुनिश्चितता तर्फ केन्द्रित गर्ने ।
- उन्नत र गुणस्तरीय बीउ विजनको सुरक्षा, विषादीका असरहरूलाई न्यूनीकरण, कृषि तथा पशु बीमाको माध्यमबाट उत्पादन लागत कम गरी प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता बढाउने ।
- कृषि उत्पादनलाई अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा प्रतिस्पर्धी बनाउन गुणस्तर मापदण्ड निर्धारण तथा अभिवृद्धि गर्ने ।

- कम आयातन तथा उच्च मूल्यका बाली वस्तु उत्पादन गर्न प्रोत्साहित गरी मूल्य अभिवृद्धि हुने प्रशोधनमा आधारित कृषि उद्योगको विकासमा जोड दिने ।
- खाद्य, कृषि तथा मत्स्यजन्य वस्तुहरूको गुणस्तर परीक्षण, प्रशोधन, अनुगमन र नियमनलाई स्थानीय स्तरका जनताको पहुँच हुनेगरी प्रभावकारी बनाउँदै बजारीकरणलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।
- कृषिजन्य जैविक विविधताको संरक्षण सम्बर्द्धन तथा सदुपयोग गर्दै जलवायु परिवर्तनका असर न्यूनीकरण गर्न अनुसन्धानमा आधारित वातावरण मैत्री कृषि प्रविधिहरूको विकास एवं विस्तार गर्ने ।
- कृषिलाई सम्मानजनक र आकर्षक पेशाको रूपमा विकास गरी युवालाई व्यावसायिक कृषितर्फ आकर्षण गर्न प्रोत्साहित गर्दै कृषि क्षेत्रको विकास, अनुसन्धान, प्रसार र गुणस्तर परीक्षणमा संलग्न निकायहरूको सहकार्यमा प्राविधिक, कृषक/कृषि उद्यमी तथा सरोकारवालाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- कृषि शिक्षा, अनुसन्धान र प्रसारबीचको त्रिपक्षीय सम्बन्धलाई मजबुत तुल्याई अनुसन्धानबाट विकास भएका प्रविधिहरूको विस्तारमा कृषि क्षेत्रमा कार्यरत सम्पूर्ण सरकारी तथा गैह्र-सरकारी संस्थाहरूबीच अन्तर निकाय समन्वय र सहकार्य कायम गर्दै कार्यान्वयनलाई नतिजाउन्मुख बनाउने ।
- आधारभूत कृषि सूचना तथा तथ्याङ्क संकलन एवं विश्लेषण प्रणालीलाई समयानुसार आधुनिकीकरण गर्दै तथ्यमा आधारित कार्यक्रम तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- प्रत्येक विकास क्षेत्रहरूको विभिन्न भू-परिस्थितिकीय क्षेत्रमा उन्नत प्रविधिहरूको प्रभावकारी अनुसरणको लागि नमूना प्रविधि गाउँ, कृषक पाठशाला र बाह्य अनुसन्धानलाई थप सुदृढिकरण गर्ने ।

५. रणनीतिक उद्देश्यहरू:

- कृषि क्षेत्रको व्यवसायीकरण, गुणस्तर परीक्षण, अनुगमन र नियमनको क्षेत्रमा उपयुक्त प्रविधिको उपयोग गर्न सक्ने कृषक, युवा, उद्यमी तथा विज्ञहरूको क्षमता विकास गर्दै लैजाने ।
- सम्भाव्य क्षेत्रहरूमा व्यावसायिक फर्म, साना र सीमान्त कृषकहरूलाई तुलनात्मक लाभका आधारमा उच्च उत्पादन हुन सक्ने तथा कम आयतन भएका उच्च मूल्यका उपजहरू छनौट गरी उत्पादन वृद्धिमा प्रोत्साहन गर्ने ।
- प्रयोगमा नआएका उर्वर भूमिको सही सदुपयोग गरी परम्परागत प्रविधिको प्रवर्द्धन तथा युवा मैत्री आधुनिक प्रविधिको प्रयोगद्वारा व्यावसायिक उत्पादनमा जोड दिईनुका साथै यान्त्रिकरणसम्बन्धी नीति निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने ।
- सरोकारवाला निकायहरूको समन्वयमा ग्रामीण कृषि पर्यटनको विकासमा युवा तथा कृषक उद्यमीहरूलाई आकर्षित गरी लागानीको वातावरण मिलाउने ।
- भूमिगत तथा सतह सिचाई र वर्षाको पानी संकलन तथा सिचाईका उपयुक्त प्रविधिहरूको प्रयोग गरी वर्षैभरी सिचाई सुविधा उपलब्ध गराउने ।
- ग्रामीण क्षेत्रमा कृषि वस्तु उत्पादन अभिवृद्धि गर्न कृषि सडक, विद्युत, संचार, गोदाम घर, शीतघर संकलन केन्द्र, थोक बजार जस्ता अत्यावश्यक भौतिक पूर्वाधार विकास जोड दिई कृषि बजार सूचनाको पहुँच बढाउने ।

- खाद्यान्न उत्पादन न्यून हुने तथा खाद्य पोषण असुरक्षित क्षेत्रमा स्थानीय स्तरमै स्थानीय श्रोत-साधन, श्रम र प्रविधिको प्रयोग भई उत्पादन गर्न सकिने कृषि उत्पादन प्रवर्द्धन तथा उपयोगमा जोड दिई सुरक्षित खानपिन र पौष्टिक तत्व श्रोत तथा उपयोग बारे विशेष जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- कृषि विकासका कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्दा भू-उपयोग नीतिको आधारमा उपलब्ध जमिनको अधिकतम उपयोग हुने गरी उत्पादन वृद्धिका कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्ने ।
- उत्पादन सामाग्रीहरूको सहज आपूर्तिको व्यवस्था गरी कृषि सहूलियतपूर्ण कृषि ऋण, कृषि उद्योगको उपकरण खरिदमा अनुदान र व्यापारमा कर सुविधा उपलब्ध गराई लागत घटाई प्रतिस्पर्धी बनाउने ।
- Good Agriculture Practice (GAP), GMP/HACCP मापदण्ड तयार गरी कृषि उत्पादनको गुणस्तर निर्धारण गर्ने ।
- Nepal Trade Integration Qmstrategy (NTIS), २०१० ले निर्धारण गरेका निर्यातयोग्य बाली/वस्तुहरूको प्रवर्द्धन गर्ने ।
- कीराहरूको सर्भे सर्भिलेन्स र कीराको क्षति तथा जोखिम विश्लेषण (Pest Risk Analysis) गरी केही महत्वपूर्ण बालीको लागि कीरामुक्त क्षेत्र निर्धारणसम्बन्धी इन्भेन्टरी तयार गर्ने ।
- तुलनात्मक लाभका आधारमा उच्च उत्पादन हुनसक्ने सम्भाव्य कृषि उपजहरूको छनौट गरी उत्पादन वृद्धिमा जोड दिई त्यस्ता वस्तुहरूको पेटेन्ट राइट सुरक्षित गरी उत्पादनलाई आयात प्रतिस्थापन र निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने गरी प्रतिस्पर्धी बनाउने ।
- अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा खपत हुने उच्च मूल्यका वस्तु र बालीहरूको प्राङ्गारिक खेतीलाई प्रोत्साहित गर्न सम्भावित वस्तु र क्षेत्रहरूको पहिचान गरी प्राङ्गारिक उत्पादनको ब्रान्ड प्रवर्द्धन गर्दै प्राङ्गारिक क्षेत्रको घोषणा गर्ने । प्राङ्गारिक उत्पादनको प्रमाणीकरणको व्यवस्था मिलाउनुका साथै प्राङ्गारिक कृषि पर्यटनलाई प्रोत्साहन गर्ने ।
- प्राङ्गारिक खेती प्रणालीको लागि चाहिने ज्ञान, सीप तथा प्रविधिहरू स्थानीय स्तरमा पुऱ्याई यसलाई विस्तार गर्ने । अन्य सम्भाव्य खेतीहरूको (जस्तो चीनमा टाइगर फार्मिङ्ग, थाइल्याडमा डियर फार्मिङ्ग) विविधीकरणको लागि राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूबीच सम्बन्ध र समन्वय विस्तार गर्ने ।
- कृषिक्षेत्रको उत्पादन वृद्धि गर्नका लागि निजी उद्यमी तथा सहकारी क्षेत्रको संलग्नता बढाउँदै करार खेती तथा सहकारी खेतीलाई प्राथमिकता दिई कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रोत्साहित गर्ने ।
- खाद्य प्रशोधन उद्योगलाई लक्षित गरी गुणस्तर लगायतका प्राविधिक समस्या समाधानका लागि ट्रायल परीक्षण तथा अध्ययन अनुसन्धान कार्यक्रम संचालन गर्न जोड दिने ।
- खाद्य तथा पोषण सुरक्षाको दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मत्स्यपालन कार्यक्रमलाई मध्य-पहाडमा विस्तार गरिनुका साथै तराईमा उपलब्ध जलाशय, घोल, पोखरीमा साना भूमिहिन तथा सीमान्तकृत कृषकहरूलाई लक्षित गरी सहकारीको सहभागितामा मत्स्यपालनका कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- ग्रामीण क्षेत्रमा कृषि वस्तु उत्पादन अभिवृद्धि गर्न कृषि वस्तुहरूको व्यावसायिक उत्पादन थलो नजिक कृषि सडक, बिजुली, संचार, गोदामघर, शीतभण्डार, संकलन केन्द्र, थोक बजार र बाह्य क्षेत्रमा बजार सञ्चाल विकास र विस्तार गरिनेछ साथै स्थानीय स्तरसम्म कृषि बजार सूचनाको पहुँच बढाउने ।

- बाली तथा वस्तुको व्यावसायिक उत्पादन हुने क्षेत्रलाई एकीकृत पकेट क्षेत्र घोषणा गरी कृषि प्रसारका शैक्षिक क्रियाकलापका साथै पूर्वाधार विकासका क्रियाकलापहरू मूल्य अभिवृद्धि शृंखलाका आधारमा तर्जुमा गर्ने ।
- खाद्य वस्तुको गुणस्तर परीक्षण, प्रमाणीकरण तथा व्यवसायीकरणमा नयाँ प्रविधि प्रयोगका लागि राष्ट्रिय खाद्य प्रयोगशालाको सुदृढीकरण गरी अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको मान्यता प्राप्त प्रयोगशालाको सुदृढीकरण गर्ने ।
- अन्तर्राष्ट्रिय ऐन, नियम, सन्धि, महासन्धिसँग सामञ्जस्यता कायम गरेर कृषि वस्तु एवं सेवा सुविधा नियमनमा समसामयिक परिमार्जन गरी मापदण्ड तथा गुणस्तरमा सुधार ल्याउने ।
- जीवनाशक विषादि, एन्टिबायोटिक, हर्मोनको सही उपयोग गर्न र यसका नकारात्मक असरबाट बचन जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- विषादीबाट मानव स्वास्थ्यमा हुने दुरगामी दुस्प्रभावलाई न्यून गर्न रासायनिक विषादीहरूको बिक्री वितरणलाई अनुगमन गर्नका साथै एकीकृत किट व्यवस्थापन प्रविधि अपनाई विषादीको प्रयोग कम गर्दै लैजाने ।
- जलवायु परिवर्तनबाट नकारात्मक असर अनुकूलन र न्यूनीकरण गर्न आवश्यक अध्ययन अनुसन्धान संचालन गरी असर न्यूनीकरण गर्ने प्रविधि तथा अभ्यासहरूलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।
- विश्वव्यापी जलवायु परिवर्तनलाई कृषिमा अनुकूलन गर्दै कृषि जैविक विविधताको संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा उपयोगमा वृद्धि गर्ने ।
- स्वदेशी ज्ञान र आनुवांशिक/प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण र सदुपयोग गर्न उपयुक्त प्रविधि तथा पूर्वाधारको विकास गरिनेछ । जैविक विविधता संरक्षणमा स्थानीय समुदायको अग्रसरतालाई प्रोत्साहन प्रदान गर्नुका साथै उनीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- कृषि पेशालाई सम्मानजनक पेशाको रूपमा विकास गर्नुका साथै ग्रामीण युवा शक्तिलाई कृषि क्षेत्रमा आकर्षित गर्ने गरी उत्कृष्ट कृषकहरूलाई सम्मान/पुरस्कृत गर्ने व्यवस्था गर्ने ।
- युवा मैत्री कृषि व्यवसाय सञ्चालन गर्न पूँजिगत अनुदान तथा सहूलियतमा ऋण उपलब्ध गराई कृषि उद्यम सञ्चालनको लागि आवश्यक उद्यम विकास र सीपमूलक तालिम दिन प्राथमिकता दिने ।
- स्वदेशमै वर्णसंकर बीउ (Hybrid Seed) उत्पादन अनुसन्धानका कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिने ।
- कृषि क्षेत्रको विकास, अनुसन्धान, प्रसार र गुणस्तर परीक्षणमा संलग्न निकायहरूको सहकार्यमा प्राविधिक, कृषक/कृषि उद्यमी तथा सरोकारवालाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्न जोड दिने ।
- राष्ट्रिय आवश्यकता अनुसार आधारभूत, व्यावहारिक र अनुसरणीय अध्ययन अनुसन्धानलाई प्राथमिकता प्रदान गरी कृषि शिक्षामा सम्बन्धित अध्ययन संस्थानहरूसँगको सहकार्यलाई वृद्धि गर्ने ।
- प्रत्येक गा.वि.स.मा कम्तीमा एक एक जना कृषि प्राविधिकको साथै एक एक जना ग्रामिण कृषि कार्यकर्ताको परिचालन गराउने नीति लिई कृषि प्रसारलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- कृषि अनुसन्धानबाट प्राप्त नतिजालाई प्रसारसँग आबद्ध गर्नुका साथै उत्पादन, भण्डारण, गुणस्तर नियन्त्रण बजारीकरणलाई एकीकृत गरी समन्वयात्मक रूपमा कार्यक्रम संचालन गर्न जोड दिने ।
- कृषि अनुसन्धान कार्यक्रमहरूलाई विश्व व्यापार संगठन एवं क्षेत्रीय स्तरका व्यापार सम्झौताहरूबाट प्राप्त अवसरको अधिकतम लाभ लिनेतर्फ उन्मुख गर्दै लैजाने ।

- कृषि अनुसन्धानका विषयहरूको छनौट, कार्यान्वयन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी निर्णय प्रक्रियामा विपन्न तथा महिला कृषकहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।
- कृषकहरूलाई कृषिसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण सेवाहरू प्रभावकारी रूपमा स्थानीय स्तरमा नै उपलब्ध गराइनेछ । कृषि सम्बन्धी कार्यक्रममा संलग्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैह- सरकारी संघ/संस्था, स्थानीय निकायहरूको आपसी समन्वय एवं सहकार्यलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- कृषि क्षेत्रलाई व्यवसायिकरण गर्न/गराउन सार्वजनिक, नीजि तथा सहकारी क्षेत्रको साझेदारीमा कार्यक्रम सञ्चालनमा जोड दिने ।
- स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ अनुसार कृषि क्षेत्रको लागि निर्धारित बजेट विनियोजन तथा कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्ययोजना तयार गर्ने ।
- योजना तर्जुमा र तथ्याङ्कको विश्लेषणमा आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोगमा जोड दिने ।
- प्रविधिको प्रयोगबाट सञ्चाल निर्माण गरी तथ्यमा आधारित कार्यक्रम तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई अद्यावधिक र प्रभावकारी बनाउने ।
- Integrated Phase Classification (IPC) को आधारमा नियमित रूपमा तात्कालिक तथा दीर्घकालिन (Acute and chronic) खाद्य असुरक्षाको स्थितिको अनुगमन तथा विश्लेषणका माध्यमबाट खाद्य असुरक्षित समुदाय तथा क्षेत्र पहिचान गरी सोको जानकारी योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनका लागि उपलब्ध गराइने व्यवस्थालाई सुदृढ गर्ने ।
- स्वदेशमा पाइने जडिबुटिबाट बोट बिरूवाहरूको उपचार गर्ने प्रविधि विकास गरि प्राङ्गारिक खेतीलाई प्रोत्साहन गर्दै विदेशबाट आउने औषधीको प्रतिस्थापनमा सहयोग पुऱ्याउने ।
- कृषि अनुसन्धान परिषद् र मातहतका अनुसन्धान केन्द्रहरूबाट सिफारिस भएका नतिजाका आधारमा स्थानिय स्तरमा कृषि प्रसारका कार्यक्रमहरू समन्वयात्मक रूपमा संचालन गर्ने । ।
- विशेष परियोजना तथा अभियानमुखी कार्यक्रमहरू कृषि अनुसन्धान, प्रसार र शिक्षण संस्थाको समन्वयमा संचालन गर्ने ।

ख) कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयको काम, कर्तव्य र अधिकार

नेपाल सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४ (२०७५/०४/१० मा संशोधित) बमोजिम यस मन्त्रालयले सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यहरू देहायनुसार रहेका छन्

- कृषि तथा कृषिजन्य जैविक विविधता र जैविक प्रविधि सम्बन्धि नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन;
- खाद्य सुरक्षा, खाद्य अधिकार र खाद्य सम्प्रभुता, खाद्यपदार्थको गुणस्तर तथा खाद्य स्वच्छता सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन;
- कृषि तथा पशुपन्छीजन्य औषधी, सुक्ष्मतत्व र जैविक विषादीको उपयोग र व्यवस्थापनसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन;
- खाद्य क्वारेन्टाइन, पशु तथा वनस्पतिजन्य क्वारेन्टाइनसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन;
- विषादीको स्तरीकरण, सूचना सङ्कलन, वर्गीकरण, सूचना प्रवाह र नियमन;

- कृषिसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार सहजीकरण;
- कृषि तथ्यांक प्रणाली, अनुसन्धान, स्रोत संरक्षण, विकास र विस्तार;
- कृषि तथा खाद्यसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रत्यायन, प्रमाणीकरण, प्रयोगशाला विकास र व्यवस्थापन;
- रासायनिक तथा जैविक मल उत्पादन, आयात तथा प्रयोगसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, गुणस्तर निर्धारण, समन्वय र नियमन;
- कृषि, मत्स्य तथा पशुपन्छीजन्य महामारी नियन्त्रण;
- कृषि औद्योगिकिकरण, मत्स्य, पशुपन्छी उद्योग व्यवसायको अन्तर प्रादेशिक विकास, प्रवर्द्धन र समन्वय;
- बीउविजन एवं नस्ल सम्बन्धी राष्ट्रिय गुणस्तर निर्धारण र नियमन;
- अन्तरदेशिय चरन तथा खर्कसम्बन्धी नीति, कानून र नियमन;
- पशुपन्छीजन्य औषधी र दानाको नीति, कानून, मापदण्ड, गुणस्तर निर्धारण, आयात अनुमति र नियमन;
- पशुचिकित्सासम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्ड र व्यवस्थापन;
- पशुचिकित्सकको दर्ता, अनुमति, नविकरण, खारेजी र नियमन;
- दुग्ध र दुग्ध पदार्थबाट बनेका वस्तुहरुको अनुसन्धान र विकास;
- मासु तथा मासुजन्य पदार्थ र पशु छाला तथा अन्य पदार्थसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन;
- कृषि तथा पशुपन्छी विमासम्बन्धी नीति र मापदण्ड;
- पशुसेवासम्बन्धी प्रयोगशालाको सम्बद्धता;
- राष्ट्रिय किसान आयोग;
- नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्;
- मन्त्रालयसम्बन्धी राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थासंग सन्धि, सम्झौता, अभिसन्धि, सम्पर्क र समन्वय;
- मन्त्रालयसम्बन्धी सार्वजनिक संस्थान, प्रतिष्ठान, कम्पनी आदिको सञ्चालन र नियमन;
- नेपाल कृषि सेवाको सञ्चालन ।

ग) कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयमा रहेका महाशाखा र ती महाशाखा अन्तर्गतका शाखाहरुको कार्यविवरण:

१. प्रशासन महाशाखा

प्रशासन महाशाखाको कार्यक्षेत्र

- मन्त्रालयको कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- मन्त्रालयको आन्तरिक व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- मन्त्रालयको जिन्सी व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- मन्त्रालयको आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- मन्त्रालय र अन्तरगतका निकायहरुको कानूनी तर्जुमा मस्यौदा तथा कानूनी राय, परामर्श दिने ।
- मन्त्रालयस्तरबाटहुनेनिकायहरुका पदाधिकारीहरुको नियुक्ति तथा अवकाश सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने ।
- मन्त्रालय अन्तरगतका कार्यालय र निकायहरुको प्रशासनिक कामकारवाहीको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने

- मन्त्रालय अन्तर्गत कृषि सेवा समूह लगायतको सञ्चालन सम्बन्धी कार्य गर्ने
- मन्त्रालय र अन्तर्गत निकायहरूको सुशासन कायम गर्ने ।

क. कृषि कर्मचारी प्रशासन शाखा

- संघिय निजामती सेवा ऐन र नियमावली अनुसार कृषि सेवा अन्तर्गतका लाइभष्टक, भेटेरिनरी मत्स्य समूह वाहेकका कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी माग आकृति, नियुक्ति, पदस्थापन, सरुवा, बढुवा, विदा, अवकाश र विभागीय कारवाही सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- मन्त्रालयबाट सञ्चालन हुने कृषि सेवा अन्तर्गतका लाइभष्टक भेटेरिनरी र मत्स्य समूह वाहेकका समूहमा रिक्त रहेका पदहरू बढुवा तथा खुल्लाबाट पदपूर्ति सम्बन्धी कारवाही गर्ने ।
- मन्त्रालय अन्तर्गत कृषि सेवा अन्तर्गतका लाइभष्टक, भेटेरिनरी र मत्स्य समूह वाहेकका कर्मचारीहरूको नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, स्वेच्छिक अवकाश, उपदान, निवृत्तिभरण, प्रोत्साहित पुरस्कार, वृत्ति विकास, दण्ड सजाय सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- मन्त्रालय अन्तर्गतको कृषि सेवा अन्तर्गतका लाइभष्टक, भेटेरिनरी र मत्स्य समूह वाहेकका जनशक्ति विवरण अद्यावधिक राख्ने ।
- बढुवा समितिको सचिवालयले कृषि सेवा अन्तर्गतका लाइभष्टक, भेटेरिनरी र मत्स्य समूह वाहेकका सम्पादन गर्ने कार्यमा सहयोग गर्ने ।
- मन्त्रालय अन्तर्गतका साविकको पशुपन्छी मन्त्रालय अन्तर्गत रहेका बोर्ड, संस्थान, समिति, परिषद् वाहेकका कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी कार्यको अनुगमन सहयोग समन्वय गर्ने ।
- मन्त्रालय मातहतमा रहेको साविकको पशु पन्छी विकास मन्त्रालय अन्तर्गतका रहेका बोर्ड संस्थान समिति परिषद् लगायतको संस्थाहरू वाहेको कार्यविधि निर्देशिका लगायत कर्मचारीहरूको सम्पत्ति विवरणको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने साथै सम्पत्ति व्यवस्थापन सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य गर्ने ।
- कृषि सेवा अन्तर्गतका लाइभष्टक भेटेरिनरी र मत्स्य समूह वाहेकका कार्य सम्पादन मूल्यांकन सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरू गर्ने ।
- कृषि सेवा अन्तर्गतका लाइभष्टक, भेटेरिनरी र मत्स्य समूह वाहेकका स्वदेशी तथा वैदेशिक अध्ययन तथा सात दिन भन्दा बढि अवधिको तालिम सम्बन्धी मनोनयन लगायतका सम्पूर्ण कार्यहरू गर्ने
- कृषि सेवा अन्तर्गतका लाइभष्टक, भेटेरिनरी र मत्स्य समूह वाहेकका कर्मचारीहरूको पासपोर्ट तथा भिसाका लागि सम्बन्धित निकायमा पत्राचार गर्ने ।
- कृषि सेवा अन्तर्गतका लाइभष्टक, भेटेरिनरी र मत्स्य समूह वाहेकका आयोजनाहरूको दरवन्दी सृजना, जनशक्ति व्यवस्थापन लगायत प्रशासनिक कामकारवाही सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरू गर्ने ।
- वैदेशिक भ्रमण व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७५ बमोजिम कृषि सेवा अन्तर्गत लाइभष्टक भेटेरिनरी र मत्स्य समूह वाहेकका वैदेशिक भ्रमण, तालिम मनोनयन सिफारिस समितिको सचिवालयको कार्य गर्ने ।
- कृषि सेवा अन्तर्गतका लाइभष्टक, भेटेरिनरी र मत्स्य समूह वाहेकका प्रशासनिक राय परामर्श सम्बन्धी कार्य गर्ने र यस विषयमा मन्त्रपरिषदमा प्रस्तावहरू पेश गर्ने ।

ख. आन्तरिक प्रशासन (पशुपन्छी कर्मचारी प्रशासन समेत) शाखा

- मन्त्रालयमा कार्यरत निजामती कर्मचारीहरूको अभिलेख राख्ने ।
- वजेटको परिधिभित्र रही आर्थिक प्रशासन ऐन, नियमअनुसार निर्माण, मर्मत, खरीद, जग्गा अधिग्रहण, लिलाम तथा मिन्हा गर्ने ।
- मन्त्रालयको दैनिक प्रशासन सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने ।
- मन्त्रालयको सुपरीवेक्षण, सोधपुछ, जनसम्पर्क र सुरक्षाको व्यवस्था गर्ने ।
- मन्त्रालय र साविकको पशुपन्छी विकास मन्त्रालय मातहत रहेका बोर्ड संस्थान, परिषद् लगायतको संस्थाहरूको कार्यविधि निर्देशिका लागयत कर्मचारीहरूको सम्पत्ति विवरणको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने साथै सम्पत्ति व्यवस्थापन सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य गर्ने ।
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट प्राप्त र भ्रष्टाचार नियन्त्रण एवं उजुरी, गुनासो सम्बन्धी कार्य प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय र राष्ट्रिय सर्तकता केन्द्रबाट प्राप्त गुनासाहरू फछ्यौट गर्ने ।
- मन्त्रालयमा आवश्यक सामग्री खरिद, वितरण लगायतका कार्य गर्ने ।
- मन्त्रालयको सवारी साधन व्यवस्थापन र परिचालन सम्बन्धी कार्य गर्ने
- मन्त्रालयको जिन्सी व्यवस्थापन सुरक्षा व्यवस्था सम्बन्धी कार्य
- मन्त्रालयमा प्राप्त चिठी पत्रहरूको अभिलेख सम्बन्धी कार्य
- मन्त्रालयको सरसफाई तथा वगैचा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य
- संघिय निजामती सेवा ऐन र नियमावली अनुसार कृषि सेवा अन्तर्गतका लाइभष्टक, भेटेरिनरी मत्स्य समूहका कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी माग आकृति, नियुक्ति, पदस्थापन, सरुवा, बढुवा, विदा, अवकाश र विभागीय कारवाही सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- मन्त्रालयबाट सञ्चालन हुने कृषि सेवा कृषि सेवा अन्तर्गतका लाइभष्टक, भेटेरिनरी मत्स्य समूहमा रिक्त रहेका पदहरू बढुवा तथा खुल्लाबाट पदपूर्ति सम्बन्धी कारवाही गर्ने ।
- मन्त्रालय अन्तर्गत कृषि सेवा अन्तर्गतका लाइभष्टक, भेटेरिनरी र मत्स्य समूहका कर्मचारीहरूको नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, स्वेच्छिक अवकाश, उपदान, निवृत्तिभरण, प्रोत्साहित पुरस्कार, वृत्ति विकास, दण्ड सजाय सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- मन्त्रालय अन्तर्गतको जनशक्ति विवरण अद्यावधिक राख्ने ।
- बढुवा समितिको सचिवालयले कृषि सेवा अन्तर्गतका लाइभष्टक, भेटेरिनरी मत्स्य समूहका सम्पादन गर्ने कार्यमा सहयोग गर्ने ।
- मन्त्रालय अन्तर्गतका साविकको पशुपन्छी मन्त्रालय अन्तर्गत रहेका बोर्ड, संस्थान, समिति, परिषदका कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी कार्यको अनुगमन सहयोग समन्वय गर्ने ।
- कृषि सेवा अन्तर्गतका लाइभष्टक, भेटेरिनरी र मत्स्य समूह वाहेकका कार्य सम्पादन मूल्यांकन सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरू गर्ने ।
- कृषि सेवा अन्तर्गतका लाइभष्टक, भेटेरिनरी र मत्स्य समूहका आयोजनाहरूको दरवन्दी सृजना, जनशक्ति व्यवस्थापन लगायत प्रशासनिक कामकारवाही सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरू गर्ने ।
- कृषि सेवा अन्तर्गतका लाइभष्टक, भेटेरिनरी र मत्स्य समूहका प्रशासनिक राय परामर्श सम्बन्धी कार्य गर्ने र यस विषयमा मन्त्रिपरिषदमा प्रस्तावहरू पेश गर्ने ।

- वैदेशिक भ्रमण व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७५ बमोजिम कृषि सेवा अन्तर्गत लाइभस्टक भेटेरिनरी र मत्स्य समूहको वैदेशिक भ्रमण, तालिम मनोनयन सिफारिस समितिको सचिवालयको कार्य गर्ने ।

ग.कानून तथा फैसला कार्यान्वयन शाखा

- कानूनी राय प्रदान गर्ने ।
- ऐन नियम, विनियम जस्ता कानूनहरूको मस्यौदा गर्ने ।
- नेपाल राजपत्रको सूचना प्रकासन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- मन्त्रालय विपक्षी भएको मुद्दा मामिलामा प्रतिरक्षा गर्ने ।
- कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालयमा राय माग गर्ने ।
- सम्बन्धित न्यायालयबाट मन्त्रालय सम्बन्धी भएका मुद्दा फैसला कार्यान्वयनको कार्यवाही गर्ने ।
- मन्त्रालय मातहतका बोर्ड, संस्थान, समिति, परिषदको विनियमवली, कर्मचारी प्रशासन शाखा र आर्थिक प्रशासन शाखासँगको समन्वयमा तर्जुमा गर्ने ।

घ. आर्थिक प्रशासन शाखा

- साधारणतर्फको बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
- बजेट निकासा गराउने र नियमित आर्थिक कारोवार सन्चालन गर्ने ।
- लेखापरीक्षण तथा बेरुजू फछ्यौट सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने ।
- मन्त्रालय मातहतको लेखा सम्बन्धी कामको नियमित अनुगमन, मूल्याङ्कन व्यवस्था मिलाई उपयुक्त कारवाही गर्ने ।
- आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी अन्य काम गर्ने ।
- नि.से.ऐन तथा नि.से.नि. अनुसार औषधी उपचार सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरू गर्ने ।

२. पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास महाशाखा

- पशुपन्छी तथा मत्स्य नस्ल सुधार सम्बन्धि राष्ट्रिय मापदण्ड तर्जुमा र गुणस्तर निर्धारण
- पशु अनुवांशिक श्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धि मापदण्ड निर्माण तथा नियमन
- अन्तरदेशीय र अन्तरप्रादेशिक चरन तथा खर्क सम्बन्धी राष्ट्रिय गुणस्तर निर्धारण तथा नियमन
- पशुपन्छी तथा माछाको दानासुक्ष्म पोषणतत्व तथा उत्पादन सामग्रीको राष्ट्रिय गुणस्तर निर्धारण तथा , नियमन
- दूग्ध र दुग्ध पदार्थबाट बनेको वस्तुहरूको अध्ययन तथा विकास
- पशुजन्य उत्पादन दुध, मासु अण्डाको छाला लगायत सम्बन्धी मापदण्ड तर्जुमा
- उन कार्पेट पश्मिना लगायतका उत्पादन विकास र प्रवर्द्धनको मापदण्ड निर्धारण
- पशुपन्छी तथा मत्स्यसंग सम्बन्धी जैविकी विविधता संरक्षण सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड तर्जुमा
- पशु अनुवांशिक श्रोत लगायत असल उत्पादन अभ्यास सम्बन्धित क्षेत्रमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थासंग समन्वय
- पशु उत्पादन तथा वजारीकरणमा पशु कल्याण सुनिश्चित गर्न आवश्यक कार्य
- असल पशुपालन अभ्यास सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड तर्जुमा र कार्यान्वयन

- घांसको विउको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति मापदण्ड तर्जुमा, नियमन तथा प्रमाणिकरण

क. नसुध सुधर तथर अनुवशिक श्रोत व्यवस्थापन शरखर

- पशुपन्ध्री नसुध सुधर सम्बन्धिर ररष्ट्रिय मरपदण्ड तर्जुमर र गुणस्तर निर्धररण
- पशु अनुवशिक श्रोत व्यवस्थापन, मरपदण्ड, नियमन तयररी
- पशुपन्ध्री तथर मत्स्य सम्बन्ध्री जैविकी विविधतर संरक्षण सम्बन्धिर ररष्ट्रिय मरपदण्ड तर्जुमर
- न्युक्लियस हर्ड व्यवस्थापन
- असल उत्पादन अभ्यरस सम्बन्धित क्षेत्रमर कर्यरत संघसंस्थरसंग समन्वय ,
- अन्तरप्रदेश पशु अनुवशिक श्रोत केन्द्र स्थापनर व्यवस्थापन
- उच्च प्रजनन मरनकर पशुहरु उत्पादन छनूट आपूर्ति व्यवस्थापन
- तरल नरइट्रोजन, जमेको वीर्य तथर भ्रुणको गुणस्तर निर्धररण
- Semen Bank and Gene Bank सुदृढीकरण सम्बन्धी कर्यक्रमको समन्वय

ख. पशुपन्ध्रीजन्य उत्पादन प्रवर्द्धन शरखर

- दूग्ध र दुग्ध पदरर्थबरट बनेको वस्तुहरुको अध्ययन तथर विकास
- पशुजन्य उत्पादन छरलर लगरयत सम्बन्ध्री मरपदण्ड तर्जुमर
- फुल पस्मिनर कर्पेट लगरयतकर उत्पादन विकास र प्रवर्द्धन
- पशु उत्पादन तथर वजररीकरणमर पशु कल्यरण सुनिश्चित गर्न ररवश्यक कर्य गर्ने
- असल पशुपालन अभ्यरस सम्बन्धी ररष्ट्रिय मरपदण्ड तर्जुमर र कर्यरन्वयन
- निर्यरतयुग्य पशुजन्य उत्पादनको गुणस्तर स्तरीकरण
- पशुपन्ध्रीजन्य पदरर्थ र उत्पादन सरमरग्रीको गुणस्तर विश्लेषण निर्धररण व्यवस्थापन र नियमन
- पशुपन्ध्री सम्बन्धी नविनतम प्रविधीहरुको पहिचान, छनूट तथर परीक्षण सम्बन्धमर समन्वय तथर सहकर्य
- पशुपन्ध्री सम्बन्धी परम्परागत ज्ञरन,सिप, अभ्यरस, प्रविधिको ररष्ट्रियस्तरमर अभिलेखीकरण तथर प्रवर्द्धन
- विश्वविधरलय, तरलिम प्रदरयक संस्थर तथर अन्य नकररयहरुसंग प्रविधि विकास सम्बन्धी सहकर्य, तथर समन्वय

ग. चरन तथर ररहररर व्यवस्थापन शरखर

- अन्तरदेशीय चरन खर्क उपभुग तथर व्यवस्थापन सम्बन्धी समन्वय
- अन्तरप्रदेशिक चरन तथर खर्क सम्बन्धी ररष्ट्रिय मरपदण्ड निर्धररण
- पशुपन्ध्री तथरमरछरको दरनसुक्ष्म पुषणतत्व तथर उत्पादन सरमरग्रीको ररष्ट्रिय गुणस्तर निर्धररण
- घूसैवलीको अनुवशिक श्रोत संरक्षणको ररष्ट्रिय रणनीति तर्जुमर
- घांसको विउको गुणस्तर सम्बन्धी ररष्ट्रिय मरपदण्ड तर्जुमर नियन तथर प्रमरणीकरण
- चरन विउ तथर कृषि वन प्रविधिको पहिचान, प्ररथमिकरण तथर समन्वय
- घूसैवली तथर पशु ररहररर सम्बन्धी परम्परागत ज्ञरन,सिप, अभ्यरस, प्रविधिको ररष्ट्रियस्तरमर अभिलेखिकीरण तथर प्रवर्द्धन

घ. मत्स्य विकास शरखर

- प्राकृतिक जलाशयहरू (पोखरी, नदीनाला, ताल तलैया एवं घोल तथा सिम) मा मत्स्य पालन सम्भाव्यता अध्ययन र सर्वेक्षण सम्बन्धी कानून, मापदण्ड र नियमन कार्य
- प्राकृतिक जलाशयमा जलीय जैविक विविधता कायम राख्दै प्राकृतिक उत्पादन वृद्धि गर्न आवश्यक कानून मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य
- प्राकृतिक जलाशयबाट प्राप्त हुने माछा तथा जलीय जीवजन्य उत्पादनमा आश्रित समुदायको सामाजिक आर्थिक पक्षको अध्ययन गरी रोजगारी व्यवस्थापन सम्बन्धी कानून, मापदण्ड र नियमन कार्य
- प्राकृतिक जलाशयहरूको संरक्षण एवं उपयोग सम्बन्धी कानून मापदण्ड र नियमन कार्य
- माछा तथा जलीय जीव पालन प्रवर्द्धन कानून मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य
- माछा तथा जलीय जीव पालनको नवीनतम प्रविधिहरूको मापदण्ड र विस्तार सम्बन्धी कार्य
- मत्स्य विज्ञ आपूर्ति, गुणस्तर, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य
- माछा तथा जलीय जीवजन्य उत्पादनको पोष्टहार्भेष्ट तथा बजार सम्बन्धी मापदण्ड र नियमन कार्य

३. पशु स्वास्थ्य महाशाखा

- पशु चिकित्सा सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड निर्धारण र व्यवस्थापन
- पशु चिकित्सा सेवाको गुणस्तर निर्धारण तथा नियमन
- पशुपन्छी तथा पशु स्वास्थ्य सम्बन्धि प्रचलित ऐन, कानूनको कार्यान्वयन
- पशुपन्छीजन्य औषधि, जैविक पदार्थ, खाद्य राष्ट्रिय मापदण्ड निर्धारण तथा गुण नियमन, जोखिम विश्लेषण तथा औषधी निगरानी (फार्माको भिजिलेन्स)
- महामारी तथा सीमा विहीन रोग नियन्त्रण, अन्वेषण, इपिडेमियोलोजी सम्बन्धि (वन्यजन्तु समेत) समन्वय तथा नीति, कानून निर्माण र नियमन
- पशु क्वारेन्टाईनसंग सम्बन्धित कार्यहरूमा आवश्यक समन्वय तथा सहकार्य
- पशु स्वास्थ्य सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौताहरू कार्यान्वयन
- पशु स्वास्थ्य सम्बन्धि प्रयोगशालाको सम्बन्धिता र स्तरीकरण सम्बन्धी नीति र मापदण्ड
- भेटेरिनरी जनस्वास्थ्य, जुनोटिक रोग, एन्टिबायोटिक रेसिस्टेन्स, ड्रग रेजिड्यु लगायतका जनस्वास्थ्यका विषयमा एक स्वास्थ्य अवधारणा सम्बन्धी
- राष्ट्रिय भेटेरिनरी गुणस्तर, पशुपन्छीजन्य पदार्थको स्वच्छता, मापदण्ड, नियम, कानून, नीति तर्जुमा र अनुगमन
- पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा सम्बन्धी कानून, ऐन, नियम, निर्देशिका मापदण्ड तर्जुमा र व्यवस्थापन
- पशुस्वास्थ्यसँग सम्बन्धित प्रमाणीकरण सम्बन्धी कार्य गर्ने
- पशुपन्छीजन्य महामारी नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन
- मासु तथा मासुजन्य पदार्थको राष्ट्रिय गुणस्तर निर्धारण तथा नियमन
- पशु स्वास्थ्य संरक्षणका लागि आवश्यक दस्तावेज तर्जुमा र कार्यान्वयन
- राष्ट्रियस्तरमा असल भेटेरिनरी अभ्यास कार्यान्वयन
- पशु स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित क्षेत्रमा कार्यरत संघ, संस्थासँग समन्वय
- Emerging तथा Re-emerging diseases नियन्त्रण सम्बन्धी रणनीति तयार तथा कार्यान्वयन

- पशु स्वास्थ्य सम्बन्धी अनुसन्धान र विकास
- पशु कल्याण सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड समन्वय तर्जुमा र कार्यान्वयन
- पशु रोग तथा अवस्था सम्बन्धी राष्ट्रिय तथ्यांक व्यवस्थापन तथा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय रिपोर्टिंग
- मत्स्य स्वास्थ्य तथा माछाजन्य महामारी नियन्त्रण

क। पशु चिकित्सा तथा रोग नियन्त्रण समन्वय शाखा

- पशुपन्छी तथा पशु स्वास्थ्य सम्बन्धी प्रचलित ऐन ,कानूनको कार्यान्वयन ,निर्देशिका मापदण्ड तर्जुमा र व्यवस्थापन
- महामारी तथा सीमा विहीन रोग अन्वेषण तथा नियन्त्रण र पशु क्वारेन्टाइन सम्बन्धी समन्वय
- पशु रोग सम्बन्धी इपिडेमियोलोजीकल सर्भिलेन्स अध्ययन ,स्वन्यजन्तु समेत
- Emerging तथा Re-emerging diseases नियन्त्रण सम्बन्धि रणनीति तयार तथा कार्यान्वयन
- पशु रोग सम्बन्धी राष्ट्रिय तथ्यांक अभिलेखीकरण तथा विश्लेषण
- पशु रोग सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय रिपोर्टिंग
- महामारी तथा सीमाविहीन रोग नियन्त्रणका लागि Zoning and Compartmentalization
- पशु चिकित्सा सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड निर्धारण र व्यवस्थापन
- पशु सेवा सम्बन्धी प्रयोगशालाको सम्बद्धतामापदण्ड/स्तरीकरण सम्बन्धी नीति/
- पशु चिकित्सा सेवाको गुणस्तर निर्धारण तथा नियमन
- विश्व पशु स्वास्थ्य सङ्गठन लगायतका निकायसंग सहकार्य तथा समन्वय
- पशु स्वास्थ्य संरक्षणका लागि आवश्यक दस्तावेज तर्जुमा र कार्यान्वयन
- पशु स्वास्थ्य सम्बन्धी अनुसन्धान र विकास

ख. भेटेरिनरी जनस्वास्थ्य एवं पशु कल्याण शाखा

- जुनोटिक रोग नियन्त्रणमा अन्य सरोकारवाला निकायसंग समन्वय
- पशु तथा पशुजन्य पदार्थमा ड्रग रेसिड्यु नियन्त्रण तथा नियमन
- भेटेरिनरी जनस्वास्थ्य ड्रग रेसिड्यु लगायतका ,एन्टिबायोटिक रेसिस्टेन्स ,विषयहरूमा राष्ट्रिय मापदण्ड नियमन नियन्त्रण

- एन्टिबायोटिक रेसिस्टेन्स, ड्रग रेसिड्यु युलगायतका विषयहरूमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय रिपोर्टिङ
- एक स्वास्थ्य अवधारणाको राष्ट्रिय मापदण्ड तथा सूचक निर्धारण तथा आवश्यक समन्वय
- मासु तथा मासुजन्य पदार्थको राष्ट्रिय गुणस्तर निर्धारण तथा नियमन
- भेटेरिनरी जनस्वास्थ्य सम्बन्धी अनुसन्धान र विकास
- जुनोटिक रोग सम्बन्धी सर्भिलेन्सअध्ययन तथा समन्वय
- जनस्वास्थ्य संरक्षणका लागि आवश्यक दस्तावेज तर्जुमा र कार्यान्वयन
- पशु कल्याण सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड लगायत तर्जुमा र कार्यान्वयन

ग. पशुपन्छी औषधी व्यवस्थापन तथा नियमन शाखा

- पशुपन्छीजन्य औषधीको राष्ट्रिय मापदण्ड निर्धारण
- जैविक पदार्थ लगायतको राष्ट्रिय मापदण्ड निर्धारण तथा गुण नियमन

- जोखिम विश्लेषण तथा औषधी निगरानी फर्माकोभिजिलेन्स)
- राष्ट्रिय भेटेरिनरी गुणस्तर निर्धारण
- पशुपन्छीजन्य पदार्थको स्वच्छता, मापदण्ड तर्जुमा र अनुगमनमा आवश्यक सहकार्य एवं समन्वय
- पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा सम्बन्धी कानून, ऐनमा सहकार्य र व्यवस्थापन
- भेटेरिनरी औषधि, जैविकीको आयात निर्यात सिफारिश माग आपूर्ति व्यवस्थापन
- राष्ट्रियस्तरमा असल भेटेरिनरी अभ्यास कार्यान्वयन
- भेटेरिनरी औषधीको गुणस्तर परीक्षणको मापदण्ड निर्धारण
- पशुपन्छीमा प्रयोग हुने खोपको गुणस्तर परीक्षणको मापदण्ड निर्धारण

४. कृषि विकास महाशाखाको कार्य विवरण

- रासायनिक तथा जैविक मल उत्पादन तथा आयात मापदण्ड, गुणस्तर निर्धारण तथा नियमन सम्बन्धी कार्य
- स्वेदश भित्र वीउ, विजन आपूर्ति गुणस्तर र मापदण्ड सम्बन्धी कार्य
- आधुनिक कृषि औजार आपूर्ति प्रयोग, वितरण सम्बन्धी मापदण्ड तर्जुमा तथा विस्तारमा प्रदेशिक समन्वय सम्बन्धी कार्य
- कृषि सामग्री अनुदान नीति मापदण्ड तथा वितरणको समुचित व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य
- खाद्यान्न, नगदेवावाली, फलफूल तरकारी, रेशम वालीको प्रवर्द्धन सम्बन्धी केन्द्रीय कानून, मापदण्ड, नियमन सम्बन्धी कार्य
- उत्पादन तथा उत्पादकत्व बृद्धिका लागि कृषि समूह, सहकारी, निजी उद्यमीलाई प्रोत्साहन सम्बन्धी कार्य
- माटोको गुणस्तरीयता कायम गर्न माटो व्यवस्थापन सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड
- कृषि अनुसन्धान, शिक्षा र प्रसार सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड तर्जुमा समन्वय र विस्तार सम्बन्धी कार्य
- आधुनिक कृषि प्रविधिको प्रयोग, अवलम्बन परिमार्जन र समन्वय सम्बन्धी कार्य
- श्रोत केन्द्रहरुको संरक्षण, विकास र प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्य
- कृषक क्षमता विकास सम्बन्धी मापदण्ड सहयोग र समन्वय सम्बन्धी कार्य

क. कृषि सामग्री व्यवस्थापन तथा प्रविधि शाखा

- रासायनिक तथा जैविक मल उत्पादन तथा आयात प्रयोग सम्बन्धी मापदण्ड तर्जुमा गुणस्तर नियमन सम्बन्धी कार्य
- वीउ विजन आपूर्ति, व्यवस्थापन, गुणस्तर र मापदण्ड सो को अनुगमन तथा नियमन सम्बन्धि कार्य
- कृषि औजार उत्पादन तथा प्रयोग सम्बन्धी मापदण्ड तर्जुमा तथा नियमन सम्बन्धी कार्य
- कृषि सामग्री आपूर्तिको प्रक्षेपण, विश्लेषण, अनुगमन र समन्वय सम्बन्धी कार्य
- कृषि सामग्रीमा प्रदान गरिने केन्द्रीय अनुदान सम्बन्धी कार्य
- मल आयात अनुमति तथा मल आयातकर्ताको अनुमति सम्बन्धी कार्य
- एकीकृत कृषि अनुसन्धान शिक्षा र प्रसारको व्यवस्था, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य
- आधुनिक तथा नविनतम प्रविधिहरुको मापदण्ड, नियमन र विस्तार सम्बन्धी कार्य

- कृषि अनुसन्धान, शिक्षा र प्रसार कार्यमा संलग्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकायबीच समन्वय कार्य

ख. कृषि उत्पादकत्व व्यवस्थापन शाखा

- खाद्यान्न, बाली विकास तथा प्रवर्द्धन र नियमन सम्बन्धी कार्य
- मह, च्याउ, रेशम बालीको विकास तथा प्रवर्द्धन र नियमन सम्बन्धी कार्य
- नगदे वाली औद्योगिक वालीको विकास तथा प्रवर्द्धन र नियमन सम्बन्धी कार्य
- तरकारी फलफूल वालीको विकास तथा प्रवर्द्धन र नियमन सम्बन्धी कार्य
- उत्पादन वृद्धिको लागि व्यवसायिक कृषक तथा कृषक समूह एवं सहकारीसंग समन्वय
- जमीन र श्रमको उत्पादकत्व बृद्धि सम्बन्धी कार्य

ग. कृषि विकास रणनीति समन्वय शाखा

- वाली संरक्षण प्रविधि सम्बन्धी कानून र मापदण्ड तर्जुमा गर्ने
- माटो व्यवस्थापन सम्बन्धी कानून र मापदण्ड तर्जुमा गर्ने
- कृषि प्रसार सेवाको गुणस्तर, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य
- कृषि प्रसार सेवा प्रदायकको पहिचान, प्रवर्द्धन र नियमन सम्बन्धी कार्य
- कर सुविधा मार्फत कृषिमा नवप्रवर्तन प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्य
- भण्डारण, ढुवानी तथा सन्चालन, बजारीकरण सम्बन्धी केन्द्रीय मापदण्ड गुणस्तर निर्धारण र सेवामूलक कार्यहरूको नियमन

घ. खाद्य सुरक्षा तथा खाद्य प्रविधि महाशाखा

- कृषि तथा कृषि जन्य जैविक विविधता र जैविक प्रविधि सम्बन्धी कानून, मापदण्ड तर्जुमा तथा नियमन सम्बन्धी कार्य
- खाद्य सुरक्षा र खाद्य सम्प्रभूताका लागि मापदण्ड तर्जुमा गरी सो को नियमन
- वनस्पति तथा प्राणीजन्य खाद्य पदार्थमा गुणस्तर कायम गर्न आवश्यक मापदण्ड, कानून तर्जुमा तथा कार्यान्वयन
- विषादीको स्तरीकरण, सूचना संकलन वर्गीकरण र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने
- कृषि तथा खाद्य सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रत्यायान, प्रमाणीकरण, प्रयोगशालाको विकास सम्बन्धी मापदण्ड तर्जुमा र नियमन सम्बन्धी
- खाद्य सुरक्षा विश्लेषण, अनुगमन तथा प्रक्षेपण सम्बन्धी कार्य
- प्राङ्गारिक कृषिलाइ प्रोत्साहन गर्ने मापदण्ड, कानून तर्जुमा र नियमन
- असल कृषि अभ्यास (GAP) र एकिकृत शत्रुजीव व्यवस्थापन (IPM) लाई प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक कानून, मापदण्ड तर्जुमा तथा नियमन सम्बन्धी

क. खाद्य तथा पोषण सुरक्षा शाखा

- राष्ट्रिय खाद्य सुरक्षा कार्यक्रम तर्जुमा मापदण्ड कानून र नियमन सम्बन्धी कार्य
- लोपोन्मुख र स्थानीय एवं रैथाने बाली एवं कन्दमूल प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्य
- खाद्य सुरक्षा विश्लेषण, अनुगमन तथा प्रक्षेपण सम्बन्धी कार्य

- खाद्य सुरक्षा कायम गर्न आवश्यक कानून मापदण्ड तर्जुमा र नियमन
- खाद्यान्न जगेडा भण्डार व्यवस्थापनमा सम्बन्ध

ख. खाद्य प्रविधि एव स्वच्छता शाखा

- खाद्य प्रविधि सम्बन्धी अनुसन्धान र विकासमा समन्वय
- खाद्य वस्तु गुणस्तर मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य
- खाद्य प्रयोगशालाको मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य

ग. कृषि जैविक विविधता तथा वातावरण शाखा

- जैविक विविधता र जैविक प्रविधि सम्बन्धी कानून मापदण्ड र नियमन
- प्राङ्गारिक कृषि सम्बन्धी कानून मापदण्ड र नियमन
- संरक्षण कृषि, स्रोत संरक्षण प्रविधि एवं असल कृषि अध्ययन सम्बन्धी कानून मापदण्ड र नियमन प्राङ्गारिक नेपाल कृषि GAP, IPM, IPNS दिगो भू-व्यवस्थापन जस्ता दिगो कृषि विकासका पद्धतिहरूको प्रवर्द्धन सम्बन्धी आवश्यक कार्य गर्ने ।
- कृषि वातावरण समिति र प्राङ्गारिक कृषि उत्पादन र प्रशोधन प्रणाली राष्ट्रिय समन्वय समितिको बैठक सञ्चालन
- प्राङ्गारिक प्रमाणीकरण कार्यान्वयन कार्यविधि तथा मार्गदर्शन तयारी सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- कृषि पशु पन्छी तथा वातावरण सम्बन्धी EIA र IEE सम्बन्धी
- विषादी व्यवस्थापन र वातावरण सम्बन्धी आयोजना तथा अन्तराष्ट्रिय महासन्धि/अभिसन्धिहरूको कार्यान्वयन तथा समन्वयका लागि मन्त्रालयको सम्पर्क बिन्दु (Focal Point) को रूपमा कार्य गर्ने ।
- कृषि एवं पशुपन्छी सम्बद्ध क्षेत्रहरूमा प्रयोग हुने सामानहरूको व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित कार्य ।
- Agriculture & Environment Journal र अन्य प्रकाशन सम्बन्धी
- कृषि क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तन असर न्यूनीकरण तथा अनुकूलन कार्य सम्बन्धी कानून, मापदण्ड र नियमन

- जलवायु परिवर्तनका कृषि क्षेत्रमा असरबारे अध्ययन, अनुसन्धानको व्यवस्था

- कृषि वातावरण संरक्षण र सम्बद्ध सम्बन्धी कानून मापदण्ड र नियमन

६ कृषि तथा पशुपन्छी व्यवसाय प्रवर्द्धन महाशाखा

- क्वारेन्टाइन सम्बन्धी कानून, मापदण्ड तर्जुमा र कार्यान्वयनमा सहयोग र समन्वय सम्बन्धी कार्य
- कृषि सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय व्यापार प्रवर्द्धन सहजीकरण र समन्वय
- कृषि औद्योगीकरण प्रवर्द्धन अन्तर प्रादेशिक विकास र समन्वय
- कृषि तथा पशुपन्छी बीमा सम्बन्धी मापदण्ड, कानून तर्जुमा तथा सो को नियमन र समन्वय सम्बन्धी कार्य
- कृषि बीमा अनुदान व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य
- कृषि कर्जा सम्बन्धी कानून, मापदण्ड र नियमन विश्लेषण सम्बन्धी कार्य
- कृषि व्यवसायको प्रवर्द्धन सम्बन्धी कानून, मापदण्ड निर्धारण
- कृषि तथा पशुपन्छी बजार मापदण्ड निर्धारण, केन्द्रीय तथा प्रादेशिक बजार पूर्वाधारमा सहयोग

- कृषि उपज तथा पशुपंक्षीजन्य वस्तुहरुको मूल्य निर्धारण सम्बन्धी मापदण्ड तर्जुमा र कार्यान्वयन, सहजीकरण तथा समन्वय

- आधुनिक कृषि यान्त्रिकरण सम्बन्धी कानून, मापदण्ड तर्जुमा र नियमन

- कृषि, खाद्य एवं पशु सम्बन्धी प्रत्यायन प्रमाणीकरण, विकास र व्यवस्थापन सम्बन्धी कानून, मापदण्ड र नियमन कार्य

- क्षेत्रीय, अन्तर्राष्ट्रिय कृषि व्यापार सम्बन्धी कार्य

- साना सिचाइ विकास सम्बन्धी मापदण्ड र नियमन कार्य

क. कृषि कर्जा, विमा तथा विपद व्यवस्थापन शाखा

- कृषि कर्जा सम्बन्धी कानून मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य

- कृषि कर्जा प्रवर्द्धन तथा विश्लेषण र समन्वय

- कृषि तथा पशुपन्छीको विमा सम्बन्धी कानून मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य

- विपद पूर्व तयारी एवं व्यवस्थापन सम्बन्धी कानून मापदण्ड र नियमन

- राहत व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड निर्धारण एवं परिचालन

- विषदी एवं राहत सम्बन्धी अनुगमन तथा समन्वय

- कृषि क्षेत्रमा सम्भावित विपदको आँकलन, न्यूनिकरण सम्बन्धी पूर्व तयारी सो को मापदण्ड, राहत व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यमा प्रादेशिक समन्वय

- पशुपन्छीजन्य महामारी तथा प्रकोप लगायतका विपद व्यवस्थापन

ख. कृषि व्यवसाय तथा बजार प्रवर्द्धन शाखा

- कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सम्बन्धी कानून, मापदण्ड निर्धारण र नियमन

- कृषि जन्य उद्योग प्रशोधनको अध्ययन विकास र विस्तार

- कृषि तथा पशु पन्छी बजार मापदण्ड निर्धारण र नियमन

- कृषि उपजहरुको मूल्य निर्धारण सम्बन्धी केन्द्रीय मापदण्ड, कानून र नियमन

- व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा सहूलियत मापदण्ड सहजीकरण र समन्वय

- पशुपन्छी जन्य उद्योग व्यवसायको मापदण्ड कानून र नियमन

- कृषि तथा पशु पन्छीजन्य उत्पादनको संकलन प्रवर्द्धन, भण्डारण नियमन मापदण्ड र कानून

- कृषि बजारको अन्तरप्रादेशिक समन्वय

ग. कृषि भौगोलिक सूचना प्रविधि शाखा

- मन्त्रालयको website development, update, management and computer system administration, network management and Software development लगायतको कार्य गर्ने

- कृषि योजना तर्जुमाको लागि संघ, प्रदेश, जिल्ला, नगरपालिका, गाउँपालिका र स्थानीयस्तरको प्राकृतिक श्रोत सम्बन्धी Digital Map तयार तथा उपलब्ध गराउने ।

- आवधिक योजना तथा कृषि नीतिले परिलक्षित गरे बमोजिमका उच्च मूल्य (High Value) का वाली विशेषको पकेट क्षेत्रको पहिचान गरी सबै खालका कृषि योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा कार्यमा सघाउ पुर्याउने ।

- कृषिसंग सम्बन्धित Spatial / Non Spatial तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने तथा उक्त कार्यमा सरकारी एवं गैर सरकारी संस्थाहरूसंग समन्वय गर्ने ।
- कृषि भौगोलिक सूचना प्रणाली सम्बन्धी तालिम, गोष्ठि तथा सेमिनार संचालन गर्ने र यस प्रणालीलाई समयसापेक्ष विकास गरी संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- दैवी प्रकोप तथा अन्य वातावरणीय प्रकोपबाट भएका क्षति, नोक्शान, रिमोट सेन्सिंग (Remote Sensing)/Global Positioning Systemको माध्यमबाट तथ्यांक संकलन, प्रशोधन गरी अद्यावधिक गर्ने ।
- विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरूबाट प्राप्त कृषिसंग सम्बन्धित प्रविधि, अनुसन्धान तथा अन्य जानकारीहरूलाई भू-सूचना प्रणालीको माध्यमबाट प्रवाह गर्ने ।

घा. कृषि यान्त्रीकरण तथा साना सिचाइ शाखा

- कृषि यान्त्रिकरण सम्बन्धी कानून मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य
- कृषि यान्त्रिकरण प्रवर्द्धन सम्बन्धी र विकास सम्बन्धी कानून मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य
- कृषि यान्त्रिकरण सम्बन्धी प्रादेशिक समन्वय
- साना कृषि सिचाइ सम्बन्धी मापदण्ड, कानून तर्जुमा तथा नियमन सम्बन्धी कार्य

ड. क्वारेन्टाइन समन्वय शाखा

- पशु, खाद्य तथा प्लान्ट क्वारेन्टाइन सम्बन्धी मापदण्ड निर्धारण नियमन तथा समन्वय
- सिमा क्षेत्रमा पशु, खाद्य तथा कृषि सम्बन्धी क्वारेन्टाइन कार्यमा समन्वय गर्ने
- पशुपन्छी खाद्य तथा कृषि सम्बन्धी क्वारेन्टाइन प्रकृया सामान्जस्यता गरी आयात प्रकृया व्यवस्थापनमा समन्वय
- क्वारेन्टाइन सम्बन्धी अन्तरप्रादेशिक स्तरमा समेत क्षमता अभिवृद्धि तथा समन्वय ।

७. योजना तथा विकास सहायता समन्वय महाशाखा

- मन्त्रालयको संघीय वार्षिक कार्यक्रम र बजेट तर्जुमा एवं समन्वय गर्ने
- मन्त्रालय अन्तर्गत जनशक्तिको वस्तुस्थिति अद्यावधिक तथा क्षमता विकासका सम्बन्धी मापदण्ड अध्ययन अनुसन्धान र कार्यान्वयन ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गत निकायको कार्यक्रम संशोधन, रकमान्तर तथा थप निकास सम्बन्धी ।
- मन्त्रालय अन्तर्गत निकायको निक्षेपण सम्बन्धी कार्य गर्ने र अन्तरनिकाय समन्वय ।
- केन्द्रीय आयोजना/कार्यक्रमहरूको संभाव्यता प्रक्षेपण अध्ययन, विश्लेषण समन्वय ।
- परिषद, बोर्ड, संस्थान, कम्पनी, समितिको वार्षिक कार्यक्रम/बजेट तर्जुमा र समन्वय सम्बन्धी कार्य ।
- बैदेशिक सहयोगमा संचालन हुने आयोजनाहरूको कार्यक्रम/बजेट तर्जुमा, कार्यक्रम संशोधन, रकमान्तर, नर्मस तयारी सम्बन्धी कार्य र समन्वय ।
- मन्त्रालय अन्तर्गतका कर्मचारीको जनशक्ति विकासका लागि नीतिगत व्यवस्था ।
- मन्त्रालयसंग सम्बन्धी नीति तथा आवधिक योजनाहरूको तर्जुमा, विश्लेषण तथा परिमार्जन गरी कार्यक्रम कार्यान्वयनमा समन्वय ।

- मन्त्रालयसंग सम्बन्धी आयोजनाहरूको प्रस्ताव तयारी गरी विकास साझेदार तथा बैदेशिक दातृ संस्थाहरूसँग कार्यगत समन्वय ।
- कृषि विकास रणनीति कार्यान्वयन गर्न आवश्यक नीतिगत व्यवस्था सम्बन्धी
- लैङ्गिकमूलप्रवाहीकरण र समावेशीकरणका सिद्धान्तलाई मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकाय र आयोजनाहरूबाट सञ्चालन हुने कृषि कार्यक्रमहरूमा संस्थागत गरी सोको लेखाजोखा ।
- लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी सम्पर्क विन्दुको कार्य ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका आयोजना तथा कार्यक्रमहरू र बैदेशिक सहायतामा संचालित आयोजनाहरूको कार्यक्रम संचालन तहदेखि नीतिगत तहसम्म समीक्षा अनुगमन एवं मूल्यांकन ।
- नियमित रूपमा (मासिक, द्वैमासिक, चौमासिक र बार्षिक) कार्य प्रगति स्थितिको समीक्षा र पृष्ठपोषण ।
- कार्यक्रम तथा आयोजना सम्बन्धमा समय समयमा प्राप्त निर्देशनहरूको कार्यान्वयन र अन्तरनिकाय समन्वय गर्ने, गराउने ।
- नीति कार्यान्वयनको अनुगमन तथा विश्लेषण
- तथ्यांक संकलन विश्लेषण एवं सूचना प्रवाह सम्बन्धी कार्य ।
- कृषि बजार, बालीनाली तथा पशुपंक्षी स्थिति निरीक्षण तथा द्वैमासिक प्रतिवेदनलगायत अन्य प्रकाशन सम्बन्धी कार्य ।

क। नीति समन्वय शाखा

- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरूको नीतिको आवश्यकताको पहिचान, विश्लेषण तथा तर्जुमा समन्वय
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरूको नीति कार्यान्वयनको अवस्था सहजीकरण
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरूको नीति अनुगमन र मूल्यांकन तथा पृष्ठपोषण
- अन्य मन्त्रालय तथा केन्द्रीय निकायहरूसँग नीतिगत विषयमा समन्वय
- नीजि तथा गैर सरकारी क्षेत्र बीच समन्वय

ख. बजेट तथा कार्यक्रम शाखा

- संघिय कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा मार्गदर्शन तथा बजेट सिलिङ्ग सम्बन्धी कार्य
- मन्त्रालयको कार्यक्रम तथा बजेट कम्पाइल तथा स्वीकृतीको व्यवस्था सम्बन्धी कार्य
- नतिजामूलक बजेट तर्जुमाको नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्था सम्बन्धी कार्य
- कार्यक्रम तथा बजेट कार्यान्वयन सहजीकरण र समन्वय

ग. विकास सहायता समन्वय शाखा

- अन्तर्राष्ट्रिय सहयोगको मापदण्ड (प्रदेशलाई समेत लागू हुने गरी) तयारी र कार्यान्वयनको व्यवस्था
- अन्तर्राष्ट्रिय सहयोगको क्षेत्र तथा आयोजना पहिचान
- सहयोग परिचालन सहजीकरण
- प्रोजेक्ट बैंक तयारी

घ. मानव संशाधन, लैङ्गिक विकास तथा समावेशी शाखा

- जनशक्ति विकास नीति, मापदण्ड

- बैदेशिक तालिम तथा अध्ययन भ्रमणको नीति, मापदण्ड र व्यवस्था
- लैंगिक मूलप्रवाहीकरण नीति, कार्यक्रम, मापदण्ड
- कार्यक्रम समन्वय र सहजीकरण
- लैंगिक उत्तरदायी बजेट कार्यान्वयनको व्यवस्था
- समावेशी नीति, कार्यक्रम, मापदण्ड

ड अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा

- कार्यक्रम अनुगमन तथा मूल्याङ्कन नीति, मापदण्ड र प्रक्रिया
- संघिय आयोजना तथा कार्यक्रम अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
- आवधिक प्रगति समिक्षा र प्रतिवेदन
- संघिय संसद सम्बन्धी कार्य गर्ने

च. तथ्याङ्क तथा विश्लेषण शाखा

- कृषि बजार, बालीनाली तथ्यांक संकलन विधिको बिकासका लागिनिर्देशिका तयारी तथा परिमार्जन, तालिम आदि सन्चालन गर्ने
- कृषि बजार, बालीनाली तथा पशुपंक्षी स्थिति निरीक्षण तथा द्वैमासिक प्रतिवेदन प्रकाशन गर्ने ।
- अर्धवार्षिक, वार्षिक कृषि तथ्यांक संकलन, प्रशोधन, अनुगमन, अनुमान तथा प्रकाशन गर्ने ।
- वार्षिक रूपमा Statistical Information on Nepalese Agriculture पुस्तकको लागि तथ्यांक संकलन, अनुगमन, प्रशोधन र प्रकाशन गर्ने ।
- कृषि क्षेत्रसँग सम्बन्धित तथ्यांक सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरूको समन्वय गरी सम्पर्क विन्दुको रूपमा कार्य गर्ने ।
- राष्ट्रिय महत्वको तथ्यांक तथा सूचना संकलन तथा अद्यावधिक गरी आवधिक रूपमा प्रकाशन ।

४. मन्त्रालय अन्तर्गतका विभाग, केन्द्रीय निकाय, आयोग, परिषद्, बोर्ड, समिति तथा संस्थानहरूको विवरण:

केन्द्रीय निकाय

बीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र, हरिहरभवन, ललितपुर ।
 कृषि सूचना तथा संचार केन्द्र, हरिहरभवन, ललितपुर ।
 राष्ट्रिय कृषि अनुसन्धान तथा विकास कोष, सिंहदरवारप्लाजा, काठमाण्डौ ।

विभागहरू

कृषि विभाग, हरिहरभवन, ललितपुर ।
 खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण विभाग, बबरमहल, काठमाण्डौ ।

आयोज

राष्ट्रिय किसान आयोग, काठमाण्डौ ।

परिषद्

नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्, सिंहदरवार प्लाजा, काठमाण्डौ ।

बोर्ड

राष्ट्रिय चिया तथा कफी विकास बोर्ड, नयाँ वानेश्वर, काठमाण्डौ ।

कम्पनी

कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड, टेकु, काठमाण्डौ ।

राष्ट्रिय बीउ विजन कम्पनी लि., टेकु, काठमाण्डौ ।

समिति

कपास विकास समिति, खजुरा, बाँके ।

कालीमाटी फलफूल तथा तरकारी बजार विकास समिति, कालीमाटी, काठमाण्डौ ।

चन्द्रडाँगी बीउ विजन तथा दुग्ध उत्पादन विकास समिति, झापा ।

नेपाल उखु तथा चिनी विकास समिति, बारा ।

(घ) सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि

यस मन्त्रालयबाट प्रदान गरिने सेवाको विवरण, लाग्ने दस्तुर तथा अवधिका बारे माथि बुँदा नं. (घ) मा उल्लेख गरिएको छ । यस मन्त्रालय अन्तर्गतका गैरकर राजश्वका दरहरू निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छ ।

१) मत्स्य विकास सेवा शुल्क :

सि.नं.	शिर्षक नं.	विवरण	दर (रु.)	कैफियत
१.	१.१.०७.३०	खाद्य कृषि क्षेत्रको आय		
		(क) मत्स्य बीज		
		(१) फ्राई		
		● कमन कार्प / गोटा	०।२५	
		● चाइनिज कार्प / गोटा	०।२५	
		● मेजर कार्प / गोटा	०।२५	
		● सौन्दर्य माछा / गोटा	२।५०	
		(२) फिङ्गरलिङ्ग (२-३ इन्च)		
		● कमन कार्प / गोटा	०।७५	
		● चाइनिज कार्प / गोटा	०।७५	
		● स्थानीय मेजर कार्प / गोटा	०।७५	

		(३) फिङ्गरलिङ्ग (३ इन्च भन्दा बढी)		
		● कमन कार्प / गोटा	११५०	
		● चाइनिज कार्प / गोटा	११५०	
		● स्थानीय मेजर कार्प / गोटा	११५०	
		(४) ह्याचलिङ्ग		
		● चाइनिज कार्प / लाख	२५००१-	
		● भाकुर / लाख	२५००१-	
		● रहु, नैनी / लाख	२०००१-	
		(ख) खाने माछा* / के.जी. औषत मूल्य (कमन/ग्रास कार्प/भाकुर/सिल्भर/बिगहेड/रहु/नैनी/टिलापिया)	न्यूनतम १५०१-	

*द्रष्टव्य : खाने माछाको मूल्य जात र स्थान अनुसार फरक पर्ने भएकोले प्रस्तावित न्यूनतम दरमा नघट्ने गरी स्थानीय जिल्ला दररेटसमितिको निर्णय अनुसार कार्यान्वयन हुने ।

२) माटो तथा मलखाद परीक्षण सेवा शुल्क :

सि.नं	शिर्षक. नं.	विवरण	कैफियत		
			दर (रु)		
१.	१.१.०७.३०	खाद्य कृषि क्षेत्रको आय			रसायन तथा अन्य विश्लेषण सामग्रीमा भएको मूल्य वृद्धिको अनुपातमा नयाँ दररेट निर्धारण गरिएको ।
		(क) माटो विश्लेषण			
		● प्राङ्गारिक पदार्थ विश्लेषण	१००।-		
		● माटोको पि.एच.विश्लेषण	१०।-		
		● टेक्स्चर विश्लेषण	३०।-		
		● नाइट्रोजन विश्लेषण	८०।-		
		● विरूवाले प्राप्त गर्ने फोस्फरस विश्लेषण	१००।-		
		● विरूवाले प्राप्त गर्ने पोटासियम विश्लेषण	८०।-		
		● सूक्ष्मतत्व विश्लेषण : बोरान, मोलिब्डेनम (प्रति तत्व)	४००।-		
		● जिन्क, आइरन, कपर, म्याङ्गनिज (प्रति तत्व)	२५०।-		
		(ख) रासायनिक मल विश्लेषण			रसायन तथा अन्य विश्लेषण सामग्रीमा भएको मूल्य वृद्धिको अनुपातमा नयाँ दररेट निर्धारण गरिएको ।
		● कुल नाइट्रोजन विश्लेषण	३००।-		
		● नाइट्रेट नाइट्रोजन विश्लेषण	३००।-		
		● एमोनिकल नाइट्रोजन विश्लेषण	१५०।-		
		● कुल फोस्फरस विश्लेषण	५००।-		
		● फ्रयाक्सनल फोस्फरस (पानीमा घुलनशील, साइट्रीक एसिडमा घुलनशील, साइट्रीक एसिड अघुलनशील फस्फोरस विश्लेषण)	१२००।-		

सि.नं	शिर्षक. नं.	विवरण		कैफियत
			दर (रु)	
		● पोटास (STPB तरिका)	६५०१-	नयाँ दररेट निर्धारण गर्न आवश्यक भएको ।
		● पोटास (फ्लेम फोटोमिटर तरिका)	४००१-	
		(ग) प्राङ्गारिक मल विश्लेषण		
		● कुल नाइट्रोजन विश्लेषण	४५०१-	
		● कुल फोस्फरस विश्लेषण	५००१-	
		● पोटास (फ्लेम फोटोमिटर तरिका)	४००१-	
		● चिस्यान विश्लेषण	२०१-	
		● प्राङ्गारिक कार्बन विश्लेषण	१२०१-	
		● पि.एच. विश्लेषण	१२१-	

★ ★ द्रष्टव्य :

क. कृषक आफैले ल्याएको वा जिल्ला कृषि विकास कार्यालय / कृषि विभाग अन्तर्गतका फार्म केन्द्रहरू वा अन्य सरकारी कार्यालय वा सरकारी स्वामित्वमा रहेका संस्थानहरूबाट आएका नमूना विश्लेषण शुल्कमा ७५% छुट दिने ।

ख. अध्ययन अनुसन्धान कार्यकालागि विद्यार्थी वा विश्वविद्यालयका सम्बन्धित अध्येताले अध्ययन केन्द्र वा विश्वविद्यालयको सम्बन्धित विभागको सिफारिस पत्र पेश गरेमा नमूना विश्लेषण शुल्कमा ५०% छुट दिने ।

३) बीउ विजन परीक्षण तथा सेवा शुल्क :

सि.नं.	शिर्षक नं.	विवरण	दर (रु)	कैफियत
१	१.१.७.३०	खाद्य कृषि क्षेत्रको आय		
		● उमारशक्ति परीक्षण	२२९१-	
		● शुद्धता परीक्षण	१७४ १-	
		● चिस्यान परीक्षण	१५४ १-	
		● टेट्राजोलियम टेस्ट	२८९१-	
		● भिगर परीक्षण	२३२१-	
		● बीउको स्वास्थ्य परीक्षण	३५९१-	
		● जातीय शुद्धता परीक्षण क) बायोकेमिकल्स टेस्ट ख) ग्रो आउट टेस्ट ग) इलेक्टोफोरेसिस	- - -	यी परीक्षणहरू प्रयोगशालामा प्रचलनमा नरहेकाले हटाउने ।
		● १००० दाना तौल	१९०१-	
		● बीउ नमूना लिए वापत शुल्क	२९४ प्रति नमुना	
		● खेत निरीक्षण	३२० प्रति हे.	
		● बीउ प्रमाणीकरण	१०० प्रति मे. टन	

४) फलफूल विरूवाको मूल्य :

(क) विभिन्न फलफूलको कलमी विरूवा:

सि.नं.	शिर्षक नं.	फलफूलको नाम	उमेर (वर्ष)	उचाई (फिट)	
१	१.१.७.३०	स्याउ	२	२-३	४०१-
२		नासपाती	१-२	२-३	४०१-
३		आरू	१-२	१.५-३	३५१-
४		आरूवखडा	१-२	१.५-३	३५१-
५		चेरी	१-२	१.५-३	३५१-
६		खुर्पानी	१-२	१.५-२.५	३५१-
७		कागजीवदाम	१-२	१-२	३५१-
८		हलुवावेद	१-२	१.५-२.५	४०१-
९		कटुस	१-२	१-२	४५१-
१०		ओखर (दाँते)	१-२	१-२	५०१-
११		पिकानट (चुचे ओखर)	१-२	१-२	५०१-
१२		लप्सी	१-२	२-४	५०१-
१३		फ्लावरिङ्ग पिच	१-२	१.५-३	३५१-
१४		किवि	१-२	१-२	१००१-
सि.नं.	शिर्षक नं.	फलफूलको नाम	उमेर (वर्ष)	उचाई (फिट)	
१५		सुन्तला	१-२	१.५-२.५	३५१-
१६		जुनार	१-२	१.५-२.५	३५१-
१७		कागती	१-२	१	३५१-

१८		निबुवा	१-२	१-२	३५१-
१९		भोगटे	१-२	१-२	३५१-
२०		चाक्सी	१-२	१-२	३५१-
२१		बिमिरो	१-२	१-२	३५१-
२२		किन्नो	१-२	१.५-२.५	३५१-
२३		मुन्तला	१-२	०.७५-१.५	५०१-
२४		आँप (अविहायात)	१-२	१.५-३	१००१-
२५		आँप (अम्रपाली र मल्लिका)	१-२	१.५-३	७५१-
२६		आँप (अन्य जात)	१-२	१.५-३	४५१-
२७		लिचि	१-२	१-२	४०१-
२८		केरा (तन्तु प्रजनन)	१	१-२	१५१-
२९		अम्बा	१-२	१.५-२.५	२५१-
३०		अमला	१-२	१-२	३०१-
३१		एभोकाडो	१-२	१.५-३	४०१-
३२		सपोटा	१-२	२	३०१-
३३		लौकाट	१-२	१-२	३०१-
३४		जैतुन	१-२	१-२	४०१-
३५		फीजुवा	१-२	१-२	२५१-

(ख) विभिन्न फलफूलको बिजु विरूवा:					
सि.नं.	शिर्षक नं.	फलफूलको नाम	उमेर (वर्ष)	उचाई (फिट)	दर (रु)
१	१.१.७.३०	ओखर (दाँते)	१-३	१-२	२५१-

२		पिकानट (चुचे ओखर)	१-२	१-२.५	२५१-
३		कागजीवदाम	१-२	१.५-२.५	२५१-
४		कटुस	२	१.५-२.५	२५१-
५		किवि	१-२	१-२	५०१-
६		सुन्तला	१-२	१.५-२.५	२०१-
७		कागती	१-२	१-१.५	२०१-
८		निबुवा	१-२	१-२	२०१-
९		चाक्सी	१-२	१-२	२०१-
१०		रूखकटहर	१	१-२	२०१-
११		अम्बा	१-२	१-२	१०१-
१२		अमला	१-२	१-२	१०१-
१३		काफल	१-२	१-२	१०१-
१४		सरीफा	१-२	१-२	१०१-
१५		एभोकाडो	१-२	१-२	२५१-
सि.नं.	शिर्षक नं.	फलफूलको नाम	उमेर (वर्ष)	उचाई (फिट)	दर (रु)
१६		बयर	१-२	१-२	१०१-
१७		बेल	१-२	१-२	१०१-
१८		जैतुन	१-२	१-२	१०१-
१९		काजु	१-२	१.५-२.५	२०१-
२०		सुपारी	१-२	१-२	२०१-
२१		मेवा वर्णशंकर (पोली ब्याग)	६ महिना	१-१.५	१५१-
२२		मेवा स्थानीय (पोली ब्याग)	६ महिना	१-१.५	१०१-

२३		कफी	८ महिना	१-२	१०१-
२४		कफी (पोली ब्याग)	-	१-२	१५१-
२५		मेकाडिमियानट	१-२	१-२	३०१-
२६		नरिवल	१-२	१-२	१२०१-

(ग) विभिन्न फलफूलको कटिड (जरावाल) बिरूवा:

सि.नं.	शिर्षक नं.	फलफूलको नाम	उमेर (वर्ष)	उचाई (फिट)	दर (रु.)
१	१.१.७.३०	अनार	१	१.५-२.५	५०१-
२		अंगुर	१	१.५-२.५	१५१-
३		अंजिर	१	१.५-२.५	१५१-
४		हेजलनट	१-२	१.५-२.५	१५१-
५		जैतुन	१-२	१-२	२०१-
६		भुईँ ऐँसेलु(स्ट्रवेरी) रनर पोली ब्याग	३-६ महिना	१	१५१-
७		भुईँकटहर	४ महिना	०.७५-१.५	१०१-
८		केरा (सकर्स)	३-६ महिना	१-२	१५१-

(घ) स्क्रिन घर (Screen House)भित्र उत्पादित प्रमाणीकरण गरेको सुन्तलाजात फलफूलको कलमी बिरूवा:

सि.नं.	शिर्षक नं.	फलफूलको नाम	उमेर (वर्ष)	उचाई (फिट)	दर (रु.)
१	१.१.७.३०	सुन्तला	१.५-२.५	१.५-२.५	१२५१-

२		जुनार	१.५-२.५	१.५-२.५	१२५।-
---	--	-------	---------	---------	-------

(ड) विभिन्न फलफूलको रूटस्टक बिरूवा:

सि.नं.	शिर्षक नं.	फलफूलको नाम	उमेर (वर्ष)	उचाई (फिट)	दर (रू)
१	१.१.७.३०	स्याउ	१-२	१-२	१०।-
२		ईडी मयल	१-२	१-२	१०।-
३		क्रेब एप्पल	१-२	१-१.५	१०।-
४		किवि	१-२	१-२	३०।-
५		जैतुन	१-२	१-१.५	१०।-
६		आरू (स्थानीय)	१-२	१-१.५	१०।-
७		चेरी	१-२	१.५-३	१०।-
८		हलुवावेद	१-२	१-२	१०।-
९		हाडे ओखर	१-२	१-२	१५।-
१०		लप्सी	१-२	१.५-२.५	१५।-
११		आँप	१-२	१-२	१०।-
१२		तिनपाते सुन्तला	१-२	१-१.५	१०।-
१३		सिट्रेन्ज	१-२	१-१.५	१०।-
१४		ज्यामिर	१-२	१-१.५	१०।-

६) तालिम तथा प्रसारका भौतिक सामग्रीको सेवा शुल्क :

क्र.सं.	शिर्षक नं.	विवरण		दर (रु)
		क्र.सं.	विवरण	
१	१.१.०७.३०		सरकारी क्षेत्रको अन्य आय	
		(क)	तालिम कक्ष प्रति दिन	
			(अ) कृषि विकास मंत्रालय अन्तर्गत बाहेक अन्य सरकारी निकाय	१०००।-
			(आ) गैह्र सरकारी	२०००।-
		(ख)	सभा कक्ष प्रति दिन	
			(अ) कृषि विकास मंत्रालय अन्तर्गत बाहेक अन्य सरकारी निकाय	१५००।-
			(आ) गैह्र सरकारी	३०००।-
		(ग)	क्षेत्रीय कृषि तालिम केन्द्रहरूको आवास प्रति दिन	
			(अ) कृषि विकास मंत्रालय अन्तर्गत बाहेक अन्य सरकारी निकाय	५०।-
क्र.सं.	शिर्षक नं.	विवरण	क्र.सं.	
			(आ) गैह्र सरकारी	१००।-
		(घ)	कृषि तालिम निर्देशनालयको आवास प्रति दिन	
			(अ) तालिमी	५०।-
			(आ) अन्य सबै निकायका अधिकृत/कर्मचारी	१०० ।-
		(ङ)	ओभरहेड प्राजेक्टर प्रति दिन	
			(अ) कृषि विकास मंत्रालय अन्तर्गत बाहेक अन्य सरकारी निकाय	५००।-
			(आ) गैह्र सरकारी	१०००।-
		(च)	मल्टिमिडिया प्रति दिन	
			(अ) कृषि विकास मंत्रालय अन्तर्गत बाहेक अन्य सरकारी निकाय	१००० ।-
			(आ) गैह्र सरकारी	२५००।-

		(छ)	मिनिवस प्रति दिन ईन्धन र चालकको दै.भ्र.भत्ता सम्बन्धित निकायले बेहोर्ने	
			(अ) कृषि विकास मंत्रालय अन्तर्गत बाहेक अन्य सरकारी निकाय	३०००१-
			(आ) गैह्र सरकारी	४०००१-

७) खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण सम्बन्धी सेवाका क्षेत्रहरू तथा सेवा शुल्क :

सि.नं.	शिर्षक नं.	विवरण	दर
१	१.१.०७.३०	खाद्य कृषि क्षेत्रको आय (विश्लेषण दस्तुर)	
		Melamine test	१०००१-
		Methanol test	१०००१-
		Formalin test	१०००१-
		Hydroxy-methyl furfural (HMF)	१०००१-
		Antibiotic/Veterinary drug Residue (per residue)	५००१-
		Heavy metal per parameter	५००१-
		Verification of Lactometer	५००१-
		Water Activity	५००१-
		Ethanol	५००१-

(ड) निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी,

यस मन्त्रालयबाट निर्णय गर्दा “सरकारी निर्णय प्रक्रिया सरलीकरण निर्देशिका, २०६५” लाई परिपालन गर्ने गरिएको छ । माननीय मन्त्रीज्यू र मन्त्रालयका सचिवस्तरबाट हुने निर्णय टिप्पणी प्रक्रिया अवलम्बन गर्ने गरिएको छ । सह-सचिवज्यूहरुलाई अधिकार प्रत्यायोजन भएबमोजिम महाशाखा प्रमुख र शाखा प्रमुखहरुबाट निर्णय हुने गरिएको छ । विषयवस्तु अनुसार कतिपय निर्णय पत्रमा नै तोकादेश गरी गर्ने गरिएको छ । नेपाल सरकार मन्त्रपरिषद निर्णयका लागि पठाउनु पर्ने तोकिएका विषयहरू सचिवस्तर र माननीय मन्त्रीस्तरबाट स्वीकृति भएपश्चात प्रस्ताव गरी पठाउने गरिन्छ ।

(च) निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी

यस मन्त्रालयबाट गरिएका निर्णयउपर उजुरी गर्नु परेमा निर्णय गर्ने अधिकारीभन्दा एक तह माथिका अधिकारी समक्ष उजुरी गर्नुपर्नेछ । प्रचलित कानूनले नै तोकेका विषयमा सोही बमोजिम नै हुनेछ ।

(छ) सूचना अधिकारी र प्रमुखको नाम र पद

प्रमुखको नाम र पद : डा. युवकध्वज जि.सी, सचिव (कृषि तर्फ)
श्री प्रकाश माथेमा, सचिव (पशुपन्छी तर्फ)

सम्पर्क नं. ०१-४२११८०८

सूचना अधिकारी :डा. प्रदीपचन्द्र भट्टराई, वरिष्ठ पशु विकास अधिकृत

सम्पर्क नं. ०१-४२११६६५

ईमेल : pcbh234@gmail.com

(ज) ऐन, नियम, विनियम वा निर्देशिकाको सूची

कृषि विकास मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र भित्र रही कार्यसम्पादन गर्नुपर्ने प्रचलित नीति (ऐन, नियमावली, आदेश, निर्देशिका, कार्यविधि, मार्गदर्शन एवं अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि, सम्झौताहरू निम्न बमोजिम रहेका छन् :-

(१) ऐनहरू

- (१) जलचर ऐन, २०१७
- (२) खाद्य ऐन, २०२३
- (३) दाना पदार्थ ऐन, २०३३
- (४) बीउ विजन ऐन, २०४५

- (५) जीवनाशक विषादि ऐन, २०४८
- (६) नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् ऐन, २०४८
- (७) राष्ट्रिय चिया तथा कफी विकास बोर्ड ऐन, २०४९
- (८) विरूवा संरक्षण ऐन, २०६४
- (९) कृषि तथा पशुधन बीमा लेख, २०६९

(२) नियमावलीहरू

- (१) दाना पदार्थ नियमावली, २०४१
- (२) जीवनाशक विषादि नियमावली, २०५०
- (३) खाद्य नियमावली, २०५७
- (४) बीउ विजन नियमावली, २०६९

(३) आदेशहरू

- (१) कपास विकास समिति (गठन) आदेश, २०३७
- (२) चन्द्रडाँगी बीउ विजन तथा दुग्ध विकास समिति (गठन) आदेश, २०५२
- (३) रासायनिक मल (नियन्त्रण), आदेश, २०५५
- (४) कालिमाटी फलफूल तथा तरकारी बजार विकास समिति (गठन) (तेश्रो संशोधन) आदेश, २०६३

(४) नीतिहरू

- (१) दीर्घकालीन कृषि योजना प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्नेसम्बन्धी नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्था, २०५०
- (२) राष्ट्रिय बीउ विजन नीति, २०५६
- (३) राष्ट्रिय चिया नीति, २०५७
- (४) राष्ट्रिय मल नीति, २०५८
- (५) राष्ट्रिय कफी नीति, २०६०
- (६) सिंचाई नीति, २०६०
- (७) राष्ट्रिय कृषि नीति, २०६१
- (८) कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन नीति, २०६३
- (९) कृषि जैविक विविधता नीति, २०६३
- (१०) खर्क नीति, २०६८ (Rengeland Policy, 2012)
- (११) पुष्प प्रवर्द्धन नीति, २०६९
- (१२) कृषि यान्त्रिकरण नीति, २०७०
- (१३) वाणिज्य नीति, २०६५
- (१४) जलवायु परिवर्तन नीति, २०६७

- (१५) औद्योगिक नीति, २०६७
- (१६) आपूर्ति नीति, २०६९
- (१७) विज्ञान तथा प्रविधि नीति, २०६१
- (१८) जैविक प्रविधि नीति, २०६३
- (१९) कृषि यान्त्रिकरण प्रवर्द्धन नीति, २०७१
- (२०) कृषि जैविक विविधता नीति, २०६३
- (२१) वन नीति, २०७१

(५) निर्देशिकाहरू

- (१) साना सिंचाई विशेष कार्यक्रम
- (२) सहकारी खेतीमा आधारित साना सिंचाई स्कीम कार्यक्रम
- (३) कृषि उपज बजार स्थलको व्यवस्था तथा सञ्चालन सम्बन्धी निर्देशिका, २०५३ (संशोधन सहित)
- (४) खाद्य पोषण सुरक्षा अभियान कार्यक्रम अन्तर्गत रासायनिक मल तथा बीउ विजनमा ढुवानी अनुदान सहूलियत उपलब्ध गराउने कार्यको निर्देशिका, २०५९
- (५) प्रयोगशालाहरूको सःशुल्क सेवा सम्बन्धी कार्यान्वयन निर्देशिका, २०५९/६०
- (६) कृषि क्षेत्रको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०६०
- (७) कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय अन्तर्गत करार तथा साभेदारी कार्यक्रम-सञ्चालन निर्देशिका, २०६१
- (८) कृषि विकास योजना, जनकपुरको साना सिंचाई (स्यालो ट्यूबवेल) कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका, २०६४
- (९) हिउँदे हाइब्रीड मकै क्षति राहत निर्देशिका, २०६७
- (१०) हिउँदे हाइब्रीड मकै क्षति प्रभावित क्षेत्रमा Shallow Tubewell कार्यान्वयन निर्देशिका, २०६७
- (११) प्राङ्गारिक मल अनुदान निर्देशिका, २०६८
- (१२) प्राङ्गारिक कृषि उत्पादनको सामूहिक प्रमाणीकरणका लागि आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली निर्देशिका, २०६९
- (१३) प्राङ्गारिक कृषि उत्पादनको सहभागीतामूलक गुणस्तर निर्धारण प्रणाली सञ्चालन सम्बन्धी मार्गदर्शन, २०६९
- (१४) बीउ विजनको दीर्घकालिन राष्ट्रिय सोच, २०७० (National Seed Vision, 2013-2025)
- (१५) सहकार्यमा तरल नाईट्रोजन प्लान्ट संचालन, उत्पादन तथा आपूर्ति व्यवस्थापन कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७१
- (१६) पशु आहारा राष्ट्रिय अभियान कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७० (प्रथम संशोधन, २०७१)
- (१७) सहकार्यमा तरल नाईट्रोजन प्लान्ट संचालन, उत्पादन तथा आपूर्ति व्यवस्थापन कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७१
- (१८) पशु आहारा राष्ट्रिय अभियान कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७० (प्रथम संशोधन, २०७१)
- (१९) आन्तरिक प्लान्ट क्वारेन्टाइन निर्देशिका, २०७३

- (२०) साना किसान कृषि विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका २०७३
- (२१) कृषि संग सम्बन्धित सहकारी तथा संघ संस्थाहरूलाई कृषि विकासका लागि प्रदान गरिने अनुदान कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७३
- (२२) खाद्य स्वच्छताको आधारमा होटेल रेष्टुरेन्ट स्तरीकरण गर्ने सम्बन्धी निर्देशिका, २०७४
- (२३) प्रशोधित पिउने पानी उत्पादन मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका, २०७४
- (२४) बाढी/पहिरो प्रभावित जिल्लाहरूमा राहत कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका (पहिलो संशोधन), २०७४

(६) कार्यविधिहरू, मार्गदर्शन, मापदण्ड बीमा आदि

- (१) कृषि क्षेत्रको निक्षेपण सम्बन्धी कार्य सञ्चालन कार्यविधि, २०५९
- (२) कृषि फार्म/केन्द्रहरूको दोहोरो मार्ग व्यवस्थापन प्रणाली तथा अतिरिक्त कार्यक्रम सञ्चालन कोष सम्बन्धी कार्यविधि, २०६०
- (३) कर्णाली अञ्चलका ५ वटै जिल्लाहरू तथा मुस्ताङ्ग जिल्लाबाट उत्पादित स्याउको लागि कार्टुन तथा ढुवानी अनुदान नर्मस् एवम् कार्यविधि, २०६६ (संशोधन सहित)
- (४) कर्णाली अञ्चलका प्रत्येक जिल्ला तथा सोलुखुम्बुवाट सिमी ढुवानी अनुदान नर्मस् तथा कार्यविधि, २०६६
- (५) सामुदायिक बीउ बैंक स्थापना सम्बन्धी कार्यविधि, २०६६
- (६) मौरी गोला उपहार कार्यक्रमको कार्यविधि, २०६६
- (७) बूटवल कृषि उपज थोक बजार सञ्चालन कार्यविधि, २०६७
- (८) अभियानमुखी सुन्तलाजात बगैचा प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यविधि
- (९) अभियानमुखी प्याज कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०६८
- (१०) अभियानमुखी मकै तथा भटमास कार्यक्रम कार्यविधि
- (११) अभियानमुखी मत्स्य कार्यक्रम कार्यविधि
- (१२) श्रोत संरक्षण प्रविधि प्रदर्शनी कार्यक्रम कार्यविधि
- (१३) सहकारी संघ/संस्थालाई उपलब्ध गराउने अनुदान एवम् भन्सार महसुलमा छुट सुविधा सिफारिस सम्बन्धी कार्यविधि, २०६८
- (१४) प्राङ्गारिक तथा जैविक मल नियमन कार्यविधि, २०६८
- (१५) कृषकहरूलाई उन्नत बीउ विजन खरीद मूल्यमा अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि, २०६८
- (१६) बीउ आलु आत्मनिर्भर कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०६८ तथा रष्टिक स्टोर निर्माणमा अनुदान सम्बन्धी नर्मस्
- (१७) कृषि यान्त्रिकरण तथा पशुधन उद्योग स्थापनामा पूँजीगत अनुदान तथा भन्सार मिनाहा र मूल्य अभिवृद्धि कर छुट सुविधा सिफारिस सम्बन्धी कार्यविधि, २०६९

- (१८) राष्ट्रिय प्राङ्गारिक कृषि सम्बन्धी प्रदायक निकायको सम्बन्धन प्रदान गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको कार्यविधि, २०६९
- (१९) प्राङ्गारिक कृषि उत्पादन निर्यातका लागि प्रमाणीकरण शुल्क अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था सम्बन्धी कार्यविधि, २०६९
- (२०) प्राङ्गारिक कृषि उत्पादनको सहभागितामूलक गुणस्तर निर्धारण प्रणाली सञ्चालन सम्बन्धी मार्गदर्शन, २०६९
- (२१) बाली तथा पशुपंक्षी बीमा निर्देशन, २०६९
- (२२) सुन्तलाजात फलफूल बगैँचा दर्ता कार्यविधि
- (२३) अदुवा बेसार प्रदर्शन कार्यक्रम सम्बन्धी कार्यविधि तथा नर्मस्
- (२४) उच्च मूल्य कृषि वस्तु विकास आयोजना, आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय नर्मस्
- (२५) लेख रचनाको पारिश्रमिक परिमार्जन सम्बन्धी नर्मस्
- (२६) प्लाष्टिक पोखरी निर्माण कार्यविधि, २०७०
- (२७) सर्भे सभिलेन्स कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७०
- (२८) शित भण्डार निर्माणका लागि अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७०
- (२९) कृषि यान्त्रिकरण अनुदान परिचालन कार्यविधि, २०७०
- (३०) कृषि सहकारी संस्थालाई कृषि उपज खरिद बिक्रीका लागि अनुदान वितरण कार्यविधि, २०७०
- (३१) अभियानमूलक समस्या निदान कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७०
- (३२) नमूना आई. पि. एम. गाउँ स्थापना तथा संचालन कार्यविधि, २०७०
- (३३) अभियानमुखी तेलहन बाली उत्पादन आयोजनाको कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७०
- (३४) कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि स्वीकृती, २०७०
- (क) मध्य पहाडी वृहत्तर मकै उत्पादन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७०
- (ख) सहायक बाली (Minor Crop) प्रवर्द्धन कार्यक्रम, कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७०
- (ग) जुट खेती विस्तार तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७०
- (घ) उखु खेती विस्तार तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७०
- (ङ) रबर खेती विस्तार तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७०
- (च) मुसुरो उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०६८ (पहिलो संशोधन, २०७०)
- (३५) बीउ आलु आत्मनिर्भर कार्यक्रम कार्यविधि, २०६८ (प्रथम संशोधन, २०७०)
- (३६) युवा रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७०
- (३७) व्यावसायिक बेमौसमी तरकारी उत्पादन पकेट कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७०
- (३८) अदुवा प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७०
- (३९) अलैँचीको रोग व्यवस्थापन तथा नर्सरी स्थापना कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७०
- (४०) प्याजको शित भण्डार निर्माण कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७०
- (४१) स्याउ आत्मनिर्भर कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०६८ (पहिलो संशोधन, २०७०)

- (४२) सुन्तला बगैँचा सुदृढिकरण अभियान कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७०
- (४३) गुणस्तरिय बीउ उत्पादन कृषक पाठशाला संचालन नर्मस् एवं कार्यविधि (प्राविधिक पक्ष)
- (४४) सुन्तलाजात फलफूल सम्बन्धी नर्मस्, २०७०
- (४५) साना सिंचाई विशेष कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका (पहिलो संशोधन, २०७०)
- (४६) तालिम/गोष्ठी संचालन तथा जनरल प्रकाशन सम्बन्धी आर्थिक नर्मस् परिमार्जन
- (४७) आयोजनाका कृषकलाप कार्यान्वयन नर्मस् (उच्च मूल्य कृषि वस्तु विकास आयोजना)
- (४८) विभिन्न प्रतियोगिताको नर्मस् संशोधन सम्बन्धमा
- (४९) घाँस बालीको व्यवसायिक बीउ उत्पादन तथा बजारीकरण कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७०
- (५०) कृषि विकास योजना जनकपुरवाट संचालित कार्यक्रमहरूको कार्य संचालन निर्देशिका, २०६८ (पहिलो संशोधन, २०७०)
- (५१) ग्रामिण युवा स्वरोजगार प्रवर्द्धन पशु विकास कार्यक्रम कार्यविधि, २०६४ (पहिलो संशोधन, २०७०)
- (५२) मौरी, च्याउ, रेशम कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७०
- (५३) मत्स्य विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७०
- (५४) बाली उत्पादनोपरान्त क्षति न्यूनीकरण तथा गुणस्तरीय कृषि वस्तु उत्पादनको लागि कृषक, कृषक समूह, कृषि सहकारी तथा कृषि उद्यमीहरूलाई अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७०
- (५५) यूवा लक्षित कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७०
- (५६) सामुदायिक पोष्ट हार्भेष्ट सेवा केन्द्र स्थापना सम्बन्धी वित्तिय संस्थाको साभेदारीमा ब्याज अनुदान परिचालन कार्यविधि, २०७०
- (५७) लघुवित्त/सहकारी संस्थासँगको साभेदारीमा कृषि औजार, उपकरण खरिद तथा संचालन गर्न ब्याज अनुदान परिचालन कार्यविधि, २०७०
- (५८) सामुदायिक कृषि यान्त्रिकरण सेवा केन्द्र सम्बन्धी कार्यविधि, २०७०
- (५९) राष्ट्रपति उत्कृष्ट कृषक कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७१
- (६०) बाली तथा पशुधन वीमाको प्रिमियम अनुदान उपलब्ध गराउने निर्देशिका, २०७०
- (६१) कृषि विभाग अन्तर्गत कृषि ईन्जिनियरिङ्ग निर्देशनालयवाट संचालित कृषि यान्त्रीकरण अनुदान परिचालन कार्यविधि, २०७० (प्रथम संसोधन, २०७१)
- (६२) एकिकृत शत्रुजीव व्यवस्थापन (आई.पी.एम) अनुशरण (Follow up)कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७१
- (६३) जग्गा भाडामा लिइ व्यवसायिक खेती गर्ने लक्षित समुदायका कृषकलाई अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७१
- (६४) पशु गोठ सुधार तथा घाँसेवाली उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्बन्धि कार्यविधि, २०७१
- (६५) चियापत्ती ढुवानी प्रयोजनका लागि पिकअप,मिनीट्रकको आयातमा भन्सार महशूल छुट सुविधा सिफारिश सम्बन्धी कार्यविधि, २०७१

- (६६) अनुदानमा मिल्कीङ्ग मेसिन वितरण कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि — २०७१
- (६७) भ्यागुते र चरचरे रोग नियन्त्रण कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७१
- (६८) व्यवसायिक पशु पालन (गाई/भैसी) फार्म व्यवस्थापनको लागि अनुदान कार्यविधि, २०७१
- (६९) शित भण्डार निर्माणका लागि अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७१
- (७०) कृषि विभाग अन्तर्गत संचालन हुने युवा लक्षित कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७१
- (७१) भटमास उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७१
- (७२) तेलहन एवं जुट बालीहरुको उत्पादित बीउमा अनुदान सहयोग कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७१
- (७३) मसिना तथा वासनादार धान उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७१
- (७४) युवाहरुलाई व्यवसायिक कृषि कर्जामा प्रदान गरिने व्याज अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७१
- (७५) प्राङ्गरिक मल अनुदान (जिल्लास्तर) कार्यविधि, २०७२
- (७६) व्यवसायिक कृषि/पशु विकास फार्मको पूर्वाधार विकास तथा प्राविधिक क्षमता अभिवृद्धि गरी उत्कृष्ट फार्म विकास गर्ने कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७२
- (७७) तरकारी उत्पादनका लागि उन्नत प्रविधिमा आधारित हाईटेक ग्रीनहाउस निर्माण कार्यविधि, २०७२
- (७८) महिलाद्वारा संचालित तथा व्यवस्थित एकिकृत कृषि फार्म संचालन कार्यविधि, २०७२
- (७९) सिमान्तकृत समुदाय लक्षित कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७२
- (८०) खेतीयोग्य बाँझो जग्गालाई उपयोग गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७२
- (८१) जैतुन प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७२
- (८२) भुकम्प प्रभावित जिल्लामा सिचाई तथा जलश्रोत व्यवस्थापन आयोजना राहत कार्यक्रम अन्तर्गत गोठ निर्माण/पुनः निर्माण सहयोग कार्यविधि, २०७२
- (८३) कृषि सहकारी संघ संस्थाहरुलाई उपलब्ध गराईने अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७२
- (८४) प्रशोधन कारखाना स्थापना (अदुवा र वेसार) अनुदान कार्यविधि, २०७२
- (८५) हाईटेक ग्रीन हाउस निर्माणमा अनुदान कार्यविधि, २०७२ (पहिलो संशोधन, २०७३)
- (८६) फलफूल बिरुवा उत्पादन पूर्वाधार विकास कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७३
- (८७) "फलफूल दशक (आ.व. २०७३/७४-२०८२/८३)" संचालन कार्यविधि, २०७३
- (८८) द्वन्द्व पिडित लक्षित विशेष कृषि कार्यक्रम (तरकारी) कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७३
- (८९) सिमान्तकृत तथा पिछडिएको समुदाय लक्षित कृषि विशेष कार्यक्रम (तरकारी) कार्यान्वयन कार्यविधि (पहिलो संशोधन, २०७३)
- (९०) पूर्व मूलबीउ उत्पादनका लागि टिस्युकल्चर प्रयोगशाला स्थापना र संचालन तथा टिस्युकल्चर प्रयोगशाला र स्क्रीन हाउस सुदृढीकरण गर्न निजी क्षेत्रलाई अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७३
- (९१) मौरी, च्याउ र रेशम कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७० पहिलो संशोधन २०७३

- (९२) शीतघर तथा खाद्यान्न भण्डारण घर स्थापना कार्यक्रमका लागि व्याज अनुदान मापदण्ड, २०७३
- (९३) राष्ट्रिय आलु बाली विकास कार्यक्रम खुमलटारको पूर्व मूल बीउ आलु उत्पादनका लागि टिस्युकल्चर प्रयोगशाला स्थापना र संचालन गर्न नीजि क्षेत्रलाई अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि २०७३ र पूर्व मूल बीउ आलु उत्पादनका लागि टिस्युकल्चर प्रयोगशाला तथा स्क्रिनहाउस सुदृढिकरण गर्न नीजि क्षेत्रलाई अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि २०७३ स्वीकृत सम्बन्धमा
- (९४) तरकारी विकास निर्देशनालयको राउटे र सिमान्तकृत समुदाय लक्षित कृषि विशेष कार्यक्रम (तरकारी) कार्यान्वयन कार्यविधि (तेश्रो संसोधन २०७३)
- (९५) मत्स्य विकास निर्देशनालयको कार्यविधि सम्बन्धमा
- (९६) मत्स्य उत्पादन विशेष कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०७२(पहिलो संसोधन २०७३)
- (९७) सहभागितात्मक ट्राउट विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि पहिलो संसोधन २०७३
- (९८) बृहत्तर रेन्बो ट्राउट विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०७३
- (९९) एक हेक्टर जलाशय नर्सरी पोखरी निर्माण कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०७३
- (१००) कार्प ह्याचरी निर्माण एवं व्यवस्थापन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०७३
- (१०१) तरकारी विकास निर्देशनालयको बगर खेती कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०७३
- (१०२) पोष्ट हार्भेष्ट व्यवस्थापन नि.को बाली उत्पादोपरान्त क्षति न्यूनीकरण तथा गुणस्तरीय कृषि वस्तु उत्पादनको लागि कृषक समुह, कृषि सहकारी तथा कृषि उद्यमीहरूलाई अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि २०७० (प्रथम संशोधन २०७३)
- (१०३) कृषि प्रसार नि.को तालिम तथा प्रदर्शन फार्म स्थापना तथा संचालन कार्यविधि २०७३
- (१०४) कृषि प्रसार नि.को प्लाष्टिक पोखरी निर्माण कार्यविधि २०७० (पहिलो संशोधन २०७३)
- (१०५) प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनाको पकेट ब्लक जोन र सुपरजोनको कार्यसंचालन कार्यविधि २०७३ साथै प्रतिफलमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान कार्यक्रम संचालन कार्यविधि २०७३
- (१०६) कृषि ईन्जिनियरिङ्ग निर्देशनालयको शुन्यशक्ति र वैकल्पिक उर्जा सिंचाई प्रणाली जडानको लागि अनुदान परिचालन कार्यविधि २०७३ स्वीकृत
- (१०७) कृषि ईन्जिनियरिङ्ग निर्देशनालयको सेटमा कृषि यान्त्रिकरण अनुदान परिचालन कार्यविधि २०७३
- (१०८) एक गाउँ एक उत्पादन/एक जिल्ला एक उत्पादन कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका २०७० (पहिलो संसोधन) को दोश्रो संसोधन २०७३
- (१०९) सूचनाको हक कार्यान्वयन सम्बन्धि कार्यविधि, २०७४
- (११०) वृहत सुन्तलाजात अनुसन्धान, विकास र बिस्तार (श्रोत केन्द्र स्थापना) कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७४
- (१११) वृहत सुन्तलाजात अनुसन्धान, विकास र बिस्तार (श्रोत केन्द्र स्थापना) कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७४
- (११२) तैरिने मत्स्य दाना उत्पादन गरिरहेका उद्योगहरूलाई मेशिनरीहरूमा ५० प्रतिशत अनुदानमा कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७४
- (११३) कृषि इन्टर्न परिचालन कार्यविधि- २०७४

(झ) आम्दानी, खर्च तथा आर्थिक कारोवार सम्बन्धी अद्यावधिक विवरण

कृषि तथा पशुपन्थी विकास मन्त्रालय
बजेट शीर्षकगत खुद बजेट तथा खर्च

महिना सम्म : पुस

आर्थिक वर्ष २०७६/७७

(रु.हजारमा)

बजेट उपशीर्षक	शुरु बजेट	रकमानागर		खुद बजेट	खर्च रकम	शक्ति बजेट	%
		घन	घट				
२१२०००११३ कृषि तथा पशुपन्थी विकास मन्त्रालय	४६६४००	९४००	०	४६७९००	७३३८९	३९४४९९	९४.६८
२१२०००११४ कृषि तथा पशुपन्थी विकास मन्त्रालय	९७३०००	०	०	९७३०००	३७४९९	९३४४०९	९९.७३
२१२०००१०१३ कृषि विकास रणनीति अनुगमन तथा समन्वय	२६२९४००	४७००	२०३७३७९	४९७७२९	४४२२	४९२२९९	९९
२१२०००१०१३ विशेष कृषि उत्पादन कार्यक्रम	९००७६००	९९८७८३	०	९९२६३८३	४०९७९९४	४९०९२९९	४०.४४
२१२०००१०२३ बीट प्रबर्द्धन तथा गुण नियन्त्रण कार्यक्रम	२७९००	०	०	२७९००	९०७८८	९७९२२	३८.६३
२१२०००१०३४ बीट प्रबर्द्धन तथा गुण नियन्त्रण कार्यक्रम	३७००	०	०	३७००	३०४३	६४७	८२.४९
२१२०००१०४३ प्लाट प्रबर्द्धन तथा विपत्ति व्यवस्थापन	९०९६००	४२६९०	०	९४२२९०	३८८८३	९९३२२७	२४.४४
२१२०००१०४४ प्लाट प्रबर्द्धन तथा विपत्ति व्यवस्थापन	४७००	२७२९०	०	३३०९०	४०४०	२८४०	९४.२३
२१२०००१०४३ कृषि सूचना तथा प्रशिक्षण कार्यक्रम	९२७०००	०	०	९२७०००	३९७३८	८७२६२	३९.२९
२१२०००१०४४ कृषि सूचना तथा प्रशिक्षण कार्यक्रम	९२२००	०	०	९२२००	४९९	९९७०९	४.०९
२१२०००१०६३ प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना	३४३४२००	९८२३४	९८२३४	३४३४२००	३९९०४७	३२२३४३	८८.८०
२१२०००१०६४ प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना	२२४४००	२६९४०	४८४४०	२९२२०	२९२२०	९८९६४४	९०.४९
२१२०००१०७३ साहस्रक संस्कार इन्सिमेसन आयोजना	७६९७००	०	०	७६९७००	७९४०७	६९०९९३	९०.३३
२१२०००१०७४ साहस्रक संस्कार इन्सिमेसन आयोजना	७७४९००	०	०	७७४९००	९७९३३	७४८७६७	२.२९
२१२०००१०८३ खाद्य तथा पोषण सुरक्षा सुधार आयोजना	४७७९००	४४०	४४०	४७७९००	२२७३३	४४४९६७	४.७६
२१२०००१०८४ खाद्य तथा पोषण सुरक्षा सुधार आयोजना	३०४००	०	०	३०४००	६४९७	२३९८३	२९.३७
२१२०००१०९३ कृषि क्षेत्र विकास कार्यक्रम	६६८७००	०	०	६६८७००	२४८४८	६४२८५२	३.८७
२१२०००१०९४ कृषि क्षेत्र विकास कार्यक्रम	९७०००	०	०	९७०००	७३८	९६२६२	४.३४
२१२०००११०३ किसानका लागि उत्तम बीट विजन कार्यक्रम	९३२९००	३०००	३०००	९३२९००	८३८०४	४८२९६	९३.४४
२१२०००११०४ किसानका लागि उत्तम बीट विजन कार्यक्रम	४०००	०	०	४०००	०	४०००	.००
२१२०००१११३ जलवायु प्रतिकारक समुदाय निर्माण आयोजना (क)	२२३००	०	०	२२३००	९३२०७	९०९३	४९.२२
२१२०००११२३ नेपाल कृषि बजार विकास कार्यक्रम	२८८२००	०	०	२८८२००	०	२८८२००	.००
२१२०००११३३ नेपाल कृषि सेवा विकास कार्यक्रम	९९००००	०	०	९९००००	०	९९००००	.००
२१२०१०११३ कृषि विभाग	९९७९२००	९२२८००	९२२८००	९९७९२००	२६२९९२	९९७०८८	२२.२३
२१२०१०११४ कृषि विभाग	३७००	०	०	३७००	०	३७००	.००
२१२०१०११३ राष्ट्रिय आनु, तरकारी तथा मल्ला विकास का	२८०९००	०	९९४७४	२८०९००	४३४७०	९३७९४४	२४.०७
२१२०१०११४ राष्ट्रिय आनु, तरकारी तथा मल्ला विकास का	४३९००	२०००	०	४४९००	९२३७९	३३४२९	२६.९७
२१२०१०१०२३ राष्ट्रिय फलफूल विकास कार्यक्रम	२८०२००	३६९४०	२६०००	२९९९४०	४४९०९	२३६०४९	९८.९३
२१२०१०१०२४ राष्ट्रिय फलफूल विकास कार्यक्रम	९९४००	७७४०	०	९९२४०	४६२६	९४६२४	४.६६
२१२०१०१०३३ व्यवसायिक बीट विकास कार्यक्रम	७२२००	६९४८६	९९८६	९२२७००	२९९३६	९०९७९४	९७.७३
२१२०१०१०३४ व्यवसायिक बीट विकास कार्यक्रम	९३२००	९४४०	०	९४१४०	२७९२	९९९३८	९८.४९

कृषि तथा पशुपन्ध्री विकास मन्त्रालय
बजेट शीर्षकगत खुद बजेट तथा खर्च

महिना सम्म : पुस

आर्थिक वर्ष २०७६/७७

(रु.श्वारमा)

बजेट उपशीर्षक	गुरु बजेट	रकमान्तर		खुद बजेट	खर्च रकम	शक्ति बजेट	
		थप	घट				
३१२०११०७४ गनी जमग कुलरिया सिनाई आर्पोखना-प्रणाली	१११००	०	०	१११००	५१९१	५९०९	४६.७७
३१२०११०९३ साना तथा मझौला कृषक आयन्तर नृद्धि आयो	१५०००	०	०	१५०००	६९२७	८०७३	४६.१८
३१२०११११३ समुदाय स्मरस्थित सिंचित कृषि क्षेत्र कार्यक	१९७००	०	०	१९७००	४०५१	१५६४९	२०.५६
३१२०११११४ समुदाय स्मरस्थित सिंचित कृषि क्षेत्र कार्यक	१०२००	०	०	१०२००	०	१०२००	.००
३१२०२०११३ पशु सेवा विभाग	५२९९००	९३००	०	५३९२००	३०२०५६	२३७१४४	५६.०२
३१२०२०११४ पशु सेवा विभाग	२५३००	४४०००	०	६९३००	०	६९३००	.००
३१२०२१०१३ मत्स्य विकास कार्यक्रम	१०६७००	१९६५०	०	१२६३५०	४६३६३	७९९८७	३६.६९
३१२०२१०१४ मत्स्य विकास कार्यक्रम	२३२००	६०९५०	०	८४१५०	३३४८	८०८०२	३.९८
३१२०२१०२३ पशु स्वास्थ्य, रोग अन्वेषण सेवा तथा क्वार	४२०५००	१३००	०	४२१८००	१५९४२१	२६२३७९	३७.८०
३१२०२१०२४ पशु स्वास्थ्य, रोग अन्वेषण सेवा तथा क्वार	१६२०००	७५२००	०	२३७२००	४६०६४	१९११३६	१९.४२
३१२०२१०३३ पशुपन्ध्री खेत स्मरस्थापन तथा प्रबर्द्धन क	४२५३००	४००००	०	४६५३००	१३५१७६	३३०१२४	२९.०५
३१२०२१०३४ पशुपन्ध्री खेत स्मरस्थापन तथा प्रबर्द्धन क	१०३६००	७६५२०	०	१८०१२०	९७३३	१७०३८७	५.४०
३१२०२१०४३ पशु आशारा तथा लाइभस्टक गुण स्मरस्थापन	३२४००	०	०	३२४००	११५८४	२०८१६	३५.७५
३१२०२१०४४ पशु आशारा तथा लाइभस्टक गुण स्मरस्थापन	९८००	०	०	९८००	२३९६	७४०४	२४.४५
३१२०३१०१३ खाद्य पोषण तथा प्रविधि कार्यक्रम	३४२६००	४९६०३	१०३०४	३८१८९९	११४४९९	२६७४८०	२९.९६
३१२०३१०१४ खाद्य पोषण तथा प्रविधि कार्यक्रम	९४९००	१९७७७	०	२९२६७७	२०४८४	२७२९९१	७.००
३१२१०११३ राष्ट्रिय किसान आयोग	४८८००	०	०	४८८००	१७५०१	३१२९९	३५.८६
३१२१०११४ राष्ट्रिय किसान आयोग	१८००	०	०	१८००	४९९	१३०१	२७.७२
३१२३१०११३ राष्ट्रिय विमा, कफी तथा जलैयी विकास बोर्ड	८८७००	०	०	८८७००	३४८१७	५३८८३	३९.२५
३१२३१०११४ राष्ट्रिय विमा, कफी तथा जलैयी विकास बोर्ड	६२००	०	०	६२००	२९६१	३२३९	४७.७६
३१२३१०१२३ राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्ड	५७४००	०	०	५७४००	२५४३१	३१९६९	४४.३०
३१२३१०१२४ राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्ड	२००	०	०	२००	१९९	१	९९.५०
३१२४१०११३ नेपाल पशु चिकित्सा परिषद्	९९००	०	०	९९००	३४९९	६४०९	३५.३४
३१२४११०१३ कृषि अनुसन्धान कार्यक्रम	२९४४६००	०	०	२९४४६००	८१८९९६	१३२५६८४	३८.१९
३१२४११०१४ कृषि अनुसन्धान कार्यक्रम	५६५४००	२००००	०	५८५४००	४९६७२	५३५७२८	८.४९
३१२८१०११३ कृषि विकास समिति	२२४००	०	०	२२४००	६४९९	१५९०१	२९.०१
जम्मा	२८०९३४००	३०४३०९१	३४८३०२६	२७६५३४६५	८१४८१७९	१९५०५२८६	२९.४७

(ज) कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयले यस आर्थिक वर्षको यो अवधिमा संचालन गरेका मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू र सो को प्रगति

- उदयपुरको वेलका न.पा.मा जग्गा चक्लाबन्दी गरी एकिकृत नमुना कृषि फार्म तथा कृषि बजार पूर्वाधार विकास गर्न सहयोग गर्ने
- उखु उत्पादन गर्ने किसानहरूको लागि स्वीकृत कार्यविधि अनुसार अनुदान वितरण
- प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनाको संरचना सुधार
- कृषिजन्य उपजको आयात निर्यात नियमन
- कालीमाटि फलफूल तथा तरकारी बजारमा विषादि द्रुत विश्लेषण प्रयोगशाला मार्फत नमूना परिक्षण
- रानी जमरा कुलरिया सिंचाइ आयोजनातर्फ ११६५ कृषक/कृषक समूह/कृषि फर्म/कृषि सहकारीबाट विभिन्न किसिमका कृषि औजार/उपकरणको माग निवेदन संकलन भै सकेको । कृषि औजार उपकरणको आपूर्तिका लागि शिलबन्दी दरभाउ प्रस्ताव आह्वान सम्बन्धि सूचना प्रकाशन गरिएको ।
- कष्टम हायरिड सेन्टर स्थापनाका लागि १५ वटामा सूचना प्रकाशन भई प्रस्ताव संकलन भईरहेको । तरकारी जोन सुनसरी,, धान जोन रौतहट र किवी जोन सोलुमा फागुन महिनाको पहिलो हप्तामा सूचना प्रकाशन गरिने । ३५ वटा कष्टम हायरिड सेन्टर स्थापना तथा साना मेशनरी उपकरण वितरण लागि प्रस्ताव मूल्याङ्कन भईरहेको । २४ मा फिल्ड भेरिफिकेशनको काम भईरहेको । प.का.ई दाङमा ६ वटा कष्टम हायरिड सेन्टरको लागि सम्झौताको चरणमा रहेको । वैतडीमा १ वटाको लागि सहकारी छनौट । २ वटामा अनुदान प्रवाह भई कस्टम हायरिड सेन्टर स्थापना भएको ।
- सौर्य उर्जामा आधारित सिंचाई प्रणाली जडान तथा साना सिंचाइ पूर्वाधार निर्माण/मर्मत सुधार सन्दर्भमा प.का.ई, मोरङको १२ वटा रहेकोमा संसोधनको लागि पठाइएको । यस महिना २५ वटाको लागि सूचना प्रकाशन भएको । १० वटाको लागत अनुमान स्वीकृत भएको । ५४ वटा प्रस्ताव संकलन भई प्रस्ताव मूल्याङ्कन भईरहेको । यस महिनामा थप १८२ वटा साना सिंचाई पूर्वाधार निर्माणको लागि सूचना प्रकाशन भएको तथा विभिन्न परियोजना कार्यान्वयन इकाईहरूबाट १३०१ वटा साना सिंचाई पूर्वाधार निर्माणको लागि फिल्ड अनुगमन भई मूल्यांकन कार्य भईरहेको ।
- डिप ट्युबवेल र स्यालो तथा मोटर पम्प जडानकार्यको लागि प्राप्त प्रस्ताव मूल्याङ्कन, छनौट गरी सम्झौता गर्ने क्रममा रहेको ।
- फार्म केन्द्रमा नेचुरल्ली भेन्टिलेटेड ग्रीन हाउस निर्माण सन्दर्भमा ईलाम फार्ममा सम्झौता भइ निर्माण कार्य भइरहेको । रुकुम फार्ममा उपलब्ध जग्गाको आकारको कारण कार्यक्रममा लक्षित १००० वर्ग मिटरको संरचना बन्न नसक्ने, ६४८ वर्ग मिटरको संरचना तयार हुने र मूल्याङ्कनको काम १५ दिनभित्र सम्पन्न हुने फार्म प्रमुखबाट मौखिक जानकारी प्राप्त भएको
- चक्लाबन्दीमा आवद्ध भई खेती गर्ने समुह, सहकारी तथा कृषकहरूलाई अनुदान दिने सन्दर्भमा प.का.ई. डडेल्धुरामा ६५ हेक्टर कार्यक्रम सम्पन्न गरी भुक्तानी भइसकेको । काभ्रेमा ५०

हेक्टर क्लस्टरमा उन्नत वीउ सहित यान्त्रीकरणमा आलु खेतीमा ५० प्रतिशत अनुदान उपलब्ध । कैलालीमा गहुँ र तारी वालीमा ५० हेक्टरमा चक्लावन्दीमा आवद्ध भई खेती गर्ने समूह/सहकारीलाई ५० प्रतिशत अनुदानमा वीउ, मल र साना सिंचाईमा अनुदान उपलब्ध गराइएको । हालसम्म १६५ हे को कार्य सम्पन्न भएको ।

- कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन अनुदान कार्यविधि, २०७६ स्वीकृत भईनसकेकोले निजी जमीनमा खेती विस्तर कार्यक्रम स्थगित गरिएको ।
- साथै लक्ष्य अनुसार हिउँदे फलफूल विरुवा उत्पादन भई ३६८७५ विरुवा बिक्री वितरण भएको र बिक्री वितरण जारी रहेको । हालसम्म लक्ष्य अनुसार सुन्तलाजात तथा वर्षे फलफूलको विरुवा उत्पादन भईरहेको र १२८७२ विरुवा बिक्री वितरण भएको ।
- मिश्रित मल कारखाना सम्बन्धमा प्रारम्भिक कार्यवाहीको लागि प्राविधिकसंगको छलफल जारी रहेको
- २०००० मे. टन गोदाम घर मध्ये ५००० मे.टन बिराटनगर १०००० मे.टन विरगञ्जमा र ५००० मे.टन नवलपरासीमा निर्माण गर्न लागत अनुमान टण्डर प्रकाशन टण्डर स्वीकृत समेत भै सम्झौता गर्न सम्बन्धितहरुलाई पत्राचार भै सकेको
- २ शित भण्डार गृहहरुको निर्माण सम्पन्न, २ निर्माण चरणमा र बाँकी ६ वटा शित भण्डार गृहहरु २०७६/१०/२६ गते निर्माण सम्झौता रद्द भएको । संकलन केन्द्र - २ को सूचना प्रकाशन भएको, मिनि कोल्ड स्टोर-२०० मे.टनको १ सम्पन्न (डडेलधुरा) , मुस्ताङ्गमा रहेको १ वटा समिति वाट पास भई कार्यसंचालन प्रकृत्यामा रहेको ।
- कृषक उपज भण्डारण घर निर्माण तथा वीउ प्रशोधन प्लान्ट स्थापना सन्दर्भमा रुकुम पश्चिममा वीउ प्रशोधन प्लान्ट निर्माण कार्य सम्पन्न भएको, १ वटा कृषि उपज भण्डार निर्माण कार्य ७५ प्रतिशत सम्पन्न । १ को निर्माण कार्य ५० प्रतिशत सम्पन्न । ४ वटाको सूचना प्रकाशन भई मूल्यांकन कार्य भईरहेको ।
- प्रशोधन उद्योग संचालन सहयोग (मकै बाली उपज प्रशोधन उद्योग समेत) सन्दर्भमा परियोजना कार्यान्वयन इकाईहरु मध्ये पाँचथरमा २ वटा मा अनुदान प्रवाह भई प्रशोधन उद्योग स्थापना भएको । १ वटाको २५ प्रतिशत निर्माण कार्य सम्पन्न (गोर्खा) । ६ स्थानमा प्रस्ताव मूल्याङ्कन भइ सम्झौता गर्ने चरणमा ।
- पोष्टहार्भेष्ट सेन्टर स्थापना सहयोग (३३) सन्दर्भमा तनहुँमा मिलिजुली कृषि सहकारी सं.लि. लाई १ मिनि ट्रक माघ महिनामा उपलब्ध गराइएको । ३३ वटा मध्ये २६ वटा परियोजना कार्यान्वयन इकाईहरुमा प्राप्त प्रस्तावहरुको स्थलगत अनुगमन गरि मूल्यांकन कार्य भैरहेको । ६ वटा परियोजना कार्यान्वयन इकाईहरुमा सूचना प्रकाशन भई प्रस्ताव सकलन कार्य भईरहेको ।
- यु एच टि मिलक र धुलो कारखाना स्थापनाको लागि प्राविधिक मूल्यांकन र आर्थिक प्रस्तावना मूल्यांकन सम्पन्न भई सम्झौता भएको र अक्सनको लागि दोस्रो पटक सुचना प्रकाशन भएको तर निवेदन नपरेको ।
- USG मेशिन मिति २०७६/०६/१७ मा गोरखापत्रमा सूचना प्रकाशन गरिएकोमा प्राविधिक समस्याका कारण स्थगित गरिएको । पुनः मिति २०७६/१०/२३ मा सुचना प्रकाशन

- बुढितोला बाखा विकास फार्ममा बाखाको खोर र चित्लाङ्गको बाखा फार्ममा कम्पाउन्ड पर्खाल तथा Rotational grazing system को संरचना सम्झौता भै निर्माण भैराखेको ।
- रञ्चितपूर फार्ममा Seed processing unit and storage निर्माणको लागि सम्झौता भै काम अगाडि बढेको ।
- Animal Health Policy र One Health Action Plan तयारी कार्यदल गठन भई छलफल शुरु भएको
- दुध, खसि बोकाको मासु र पशुमनाको खरिदकर्तासँग माग संकलन गर्नको लागि मिति २०७६।७।२६ सूचना प्रकाशन गरी सूची तयार गरिएको। पूरक अनुदान कार्यविधि मन्त्रालयमा पेश गरिएको ।
- कृषि अनुसन्धान केन्द्र स्थापनाको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गर्दा रोल्पा जिल्लाको गंगादेब गाउँपालिका हिलेचौर वडा नं ३ लाई उपयुक्त ठानी माननीय मन्त्रीज्यू समक्ष अनुरोध गरिएको। सुदूर पश्चिम प्रदेशमा कृषि अनुसन्धान केन्द्र स्थापनाको लागि कैलाली जिल्लाको गोदावरी नगरपालिका क्षेत्र भित्रको १०० बिघा जमिन प्राप्तीको लागि माननीय मन्त्रीज्यू समक्ष अनुरोध गरिएको।

(ट) मन्त्रालयको वेभसाइट:

www.moald.gov.np

(ठ) सूचनाहरू प्रकाशन सम्बन्धमा :

यस मन्त्रालयबाट प्रकाशन गरिने सूचनाहरू मन्त्रालयको वेभसाइट र सूचना बोर्डमा प्रकाशन गर्ने गरिन्छ। विज्ञापन तथा कतिपय सूचनाहरू पत्रपत्रिका लगायतका संचार माध्यमबाट प्रकाशन तथा प्रसारण गर्ने गरिन्छ। यस मन्त्रालयबाट नियमित रूपमा प्रकाशन गरिने पत्रिका तथा बुलेटिन कार्यक्रमहरूको विवरण निम्नानुसार रहेको छ।

- १) स्टास्ट्रीकल इनफरमेसन अन नेल्पीज एग्रीकल्चर
- २) द्वैमासिक बालीनाली तथा पशु पंक्षी
- ३) एग्रीकल्चर एटलस अफ नेपाल
- ४) वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन / सासकिय सुधार र सुशासन
- ५) कृषि नीतिहरूको संगालो
- ६) कृषि विकास मन्त्रालयको बुलेटिन (चौमासिक)
- ७) Agriculture and Environment
- ८) जलवायु परिवर्तनले कृष क्षेत्रमा पारेको असर र त्यसको व्यवस्थापन ।

(ड) सार्वजनिक निकायले वर्गीकरण तथा संरक्षण गरेको सूचनाको नामावली र त्यस्तो सूचना संरक्षण गर्न तोकिएको समयवधि

यस मन्त्रालयको मिति २०७४।०५।१९ मा नेपाल सरकार (सचिवस्तर) निर्णयानुसार सूचना वर्गीकरण स्वीकृत गरी प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद्को कार्यालय, प्रेस तथा वैदेशिक सम्बन्ध शाखा समक्ष सूचनाको हक सम्बन्धि ऐन,२०६४ को दफा २७ बमोजिम गठित सूचना वर्गीकरण समिति समक्ष पठाउनु पर्ने सूचनाको विवरण सम्बन्धि ढाँचा अनुसार सूचनाको हक सम्बन्धि ऐन,२०६४ को दफा ३ को उपदफा घ बमोजिम सूचना वर्गीकरण समिति समक्ष पेश गरिएको छ

क्र.स	सूचनाको विवरण (२)	सूचना प्रवाह नगर्नु पर्नाको कारण(३)	महल ३ मा उल्लेखित कारण ऐनको दफा ३ को उपदफा (३) (क) को खण्ड,(ख),(ग) , (घ)रमध्ये कुन खण्डसंग (ङ) सम्बन्धित हो सो को खण्ड (४) उल्लेख गर्नुहोस	सूचना प्रवाह नगर्नु पर्ने अवधि(५)	कैफियत (६)
१	कुनै कर्मचारी वा सेवाग्राहीसंग सम्बन्धित तर निजको व्यक्तिगत गोपनियतासंग गाँसिएको विषयको सूचना	व्यक्तिको गोपनियताको हक	उपदफा (ङ)	सधैं	
२	कुनै कर्मचारी वा सरोकारवालाहरुको विषयमा भइरहेको छानविन, तहकिकात, अनुसन्धान लगाएतका प्रक्रियामा रहेका निर्णय हुन बाँकी विषयका सूचना वा परिपक्व नभईसकेको सूचना	अपरिपक्व सूचनाले निर्णय प्रकृत्यामा अवाञ्छित प्रभाव पार्न सक्ने	उपदफा(ख)	सधैं	
३	कुनै विषयमा निर्णय गर्ने अधिकारीले गरेको निर्णय सार्वजनिक गर्दा उक्त अधिकारी वा अन्य कुनै व्यक्तिको जीउ ज्यान, सुरक्षा आदिमा खतरा पुग्ने भन्ने लागेमा त्यस्ता प्रकृतिका सूचना	सूचनाको दुष्प्रभावको जोखिम कम गर्न	उपदफा (ङ)	सधैं	
४	मन्त्रालय वा अन्तरगतका निकायहरुमा उपलब्ध रहेका पशुपन्छीपालन वा यससंग	व्यवसायिक गोपनियताको हक	उपदफा (ग)	सधैं	

	सम्बन्धित कुनै पनि व्यवसाय संचालनसंग सम्बन्धित व्यवसायिक गोपनियता सम्बन्धी सूचनाहरू				
५	कुनै कर्मचारी वा विज्ञमा रहेको प्रतिलिपी अधिकार वा बौद्धिक सम्पत्ती सम्बन्धी सूचना	प्रतिलिपी हक	उपदफा (ग)	सधैं	
६	कुनै जैविक रसायनिक वा अन्य कुनै प्रकारका प्राविधिक सम्मिश्रणका शुत्र वा यस्तै प्रकृतिका राष्ट्रिय हितसंग सम्बन्धित सूचना	राष्ट्रिय हित	उपदफा (क)	सधैं	

(ढ) सार्वजनिक निकायमा परेका सूचना माग सम्बन्धी निवेदन र सो उपर सूचना दिएको विवरण

- यस अवधिमा कुनै लिखित सूचना माग सम्बन्धी निवेदन नपरेको।
- अधिकांश सूचनाहरू मौखिक रूपमा नै माग हुने गरेको र उक्त प्रकृतिका सूचनाहरू तत्कालै मौखिक रूपमा उपलब्ध गराई सूचना माग कर्तालाई सन्तुष्ट बनाईएको।
- प्रकाशित सूचनाहरू माग भएको खण्डमा मन्त्रालय, विभाग तथा अन्तर्गतका निकायहरूबाट बाट प्रकाशित प्रतिवेदन तथा बुलेटिनहरू उपलब्ध गराईएको।

(ण) सार्वजनिक निकायका सूचनाहरू अन्यत्र प्रकाशन भएमा वा हुने भएको भए सो को विवरण ।

- प्रदेश, स्थानीय तह तथा क्षेत्रिय र जिल्ला स्थित कार्यालयहरूलाई आवश्यकता अनुसार ईमेल, वेबसाईट तथा सूचनाको प्रकृति हेरी प्रवाह गरिएको।
- आकस्मिक सूचनाहरू सार्वजनिक संचार माध्यममा प्रकाशन तथा प्रशारण गरिएको।
- स्थानीय सेवा ग्राहीलाई उपयुक्त हुने सूचना फ्लेक्स प्रिन्ट मार्फत प्रवाह गरिएको।